

Yaşadıkça Eğitim

OCAK / ŞUBAT
1993 SAYI:26
15 000 TL.
(KDV DAHİL)

- *Yök Bşk. Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM ile söyleşi*
YÖK ve ÜNİVERSİTELERİMİZ
- **Yaratıcılık Nasıl Gelişir?**
- **Gelistiren Ana-Baba**
- **Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi**
- **Kadın-Erkek Eşitliği**
- **Etüd-Eğitim Merkezleri**

İÇİNDEKİLER

**YÖK Bşk.
Prof. Dr.
Mehmet SAĞLAM
ile söyleşi
"YÖK ve
Üniversitelerimiz"**

4

İlhami FINDIKÇI

**Yaratıcılık
Nasıl
Gelişir?**

9

*Klinik Psikolog
Şeila Yahya İLKBAHAR-
Sibel TEZEL*

Çalışan bir çok insan,
hayatını yaratıcı ve orijinal
görevlerden mahrum
sürdürür.

**Geliştiren
Ana-
Baba**

14

*Prof. Dr. Doğan
CÜCELOĞLU*

Çocuğun sağlıklı olarak
gelişmesini istemeyen
ana-babaya çok ender
rastlanır.

**Çocuğun
Gelişiminde
Oyunun
Önemi**

14

*Doç. Dr. Mine MANGIR-
Araş. Gör. YAŞARE
AKTAŞ*

Yetişkinler tarafından başa
giden zaman olarak
görülebilir oyun, çocuk
için en doğal ve aktif
öğrenme ortamıdır.

**Kadın-Erkek
Eşitliği
Bilincini
Yaratmada
Cinsel
Eğitimin
Rolü**

19

Uzm. Nesrin KALE

**Etüt-Eğitim
Merkezleri**

*Eğitimci
Lider
CİVELEK*

22

Okul çağındaki
çocuğu olan
ana-babaların
güvenilir bir
"rehber kuruma"
gereksinimleri vardır.

**Eğitimde Teoriden
Uygulamaya**

**Fırat Üniversite-
si'nde Öğrenci
Başarısının
Ölçülmesinde
Kullanılan
Yöntemler ile
Ölçme
Değerlendirmeye
İlişkin Görüşler**

*Arş. Gör.
Çetin
SEMERCİ*

25

**Basından
Bir
Haber**

30

Yayınlar

31

YAYINCIDAN OKURA

Merhaba Değerli Okuyucularımız,

Yaşam boyu öğrenmenin giderek bir yaşam biçimi haline aldığı günümüzde, her zaman ve her yerde eğitim giderek daha büyük önem kazanmaktadır. Kuşkusuz her zaman ve her yerde eğitim anlayışının toplum düzeyinde yerleşmesi kolay değildir. Yayın organlarına büyük görevler düşmektedir. Her ortamda yeni bilgiler öğrenmek ve bunu bir alışkanlık haline getirmek, her şeyden önce bireylerin kişisel çabalarını gerektirmektedir.

Yaşadıkça Eğitim Dergisi olarak eğitim-öğretimle ilgili akademisyenler, öğretmenler ve anne-babalar arasındaki iletişimin geliştirilmesine yönelik çabalarımızı bu yıl da sürdüreceğiz.

Bir önceki sayımızda dergimizde bazı yeniliklerin yapılacağını belirtmiştik: Prof. Dr. Doğan CÜCELOĞLU Dergimiz'in sürekli yazarı oldu. Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu 1961 yılında İÜ Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu, 1967'de Illinois Üniversitesi'nden doktora derecesi aldı. 1967-1980 arasında İstanbul Üniversitesi'nde asistanlık, Hacettepe ve Boğaziçi Üniversitelerinde ise öğretim üyesi yaptı. 1981'den bu yana A.B.D.'de çeşitli üniversitelerde görev yapmıştır. Halen California State Üniversitesi'nde görev yapan Cüceloğlu'nun İnsan İnsana, İnsan ve Davranışı ve İçimizdeki Çocuk adlı kitaplarının yanı sıra araştırma ve makaleleri vardır. Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nun bu sayımızda başlayan "Ana-Babalara Söyleşiler" köşesindeki yazılarını ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Dergimizde yer alan söyleşi türündeki yazıların büyük ilgi çekmesi sonucu, yine bu sayımızdan başlayarak hemen her sayıda, bir görüşmeye yer vermeyi düşünüyoruz. Bu sayımızda YÖK Başkanı Sayın Prof.Dr. Mehmet SAĞLAM ile "YÖK ve Üniversitelerimiz" konulu söyleşimiz yer almaktadır. Bu söyleşide, YÖK ve üniversitelerimizle ilgili son bilgi ve gelişmeleri bulabilirsiniz.

Psikolog Şeila Y. Ilkbahar ve Sibel Tezel'in hazırladıkları ve ilk kısmı geçen sayımızda yer alan Yaratıcılık Nasıl Gelişir? konulu çalışmanın devamını bu sayımızda bulabilirsiniz. Bu sayımızda ayrıca; Doç.Dr. Mine Mangır ve Araş.Gör. Yaşare Aktaş'ın "Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi", Uzman Nesrin Kale'nin "Kadın-Erkek Eşitliği Bilincini Yaratmada Cinsel Eğitimin Rolü", Eğitimci-Yazar Lider Civelek'in "Etüd Eğitim Merkezleri" başlıklı yazılarına yer verdik. Eğitimde Teoriden /Uygulamaya köşemizde Çetin Semerci'nin Fırat Üniversite'sinde öğrencilerin başarılarının ölçülmesiyle ilgili olarak yaptığı araştırma yer almaktadır.

27. Sayımızda buluşmak üzere diyoruz. Saygılarımızla.

Sahibi Kültür Hizmetleri A.Ş. Fahrettin AKINGÜÇ	Dizgi Aynur TURA	Yapım-Yönetim YA/BA YAYINLARI 7.-8. Kısım A 21 - B Blok Daire 101 34 750 Ataköy/İSTANBUL Tel: 560 33 28 - 560 30 48 661 07 10 - 661 07 22 Fax: 560 32 13 Abone Koşulları Yıllık (6 sayı) 75 000 TL. Abone ücretleri için: Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi H. No: 2888 Yaşadıkça Eğitim ya da Posta Çeki H. No: 475 009
Yazı İşleri Müdürü Bahar AKINGÜÇ GÜNVER	Montaj Turgay ZORBA Zafer UZUNTÜRK	
Yayın Yönetmeni İlhami FINDIKÇI	Fotoğraflar Temel YİRMİBEŞ	
Yayın Yardımcısı Gülşay DOKUZOĞUZ	Film ve Renk Ayrımı FILMON	
Teknik Yönetmen Kudret GÜVENÇ	Baskı ve Cilt Ayhan Matbaası	

YÖK Başkanı Prof.Dr. MEHMET SAĞLAM, İle Söyleşi: "YÖK ve Üniversitelerimiz"

İlhami FINDIKÇI

Hocam, değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederim. Öncelikle bize genel olarak dünyadaki yüksek öğretim sistemlerini, amaçları ve işlevleri bakımından tanıtır mısınız ?

Öncelikle çağdaş dünyada, çağdaş üniversite ve yüksek öğretim nasıl gidiyor bir bakmakta yarar var. Dünyanın en ileri 600 üniversitesinin rektör düzeyinde üye olduğu, Avrupa Rektörler Derneği'nde ben de 6 yıldır komite üyesiyim. Bu organizasyonun temel amacı; üniversite yönetimi ve genelde yüksek öğretimi daha ileriye götürmek amacıyla çalışmalar yapmaktır. 28'e yakın eski üniversitemiz'de bu organizasyonun üyesidir. Dünya'da yüksek öğretimde neler olup bitiyor; yüksek öğretimin benzeri kuruluşlar ne durumda; bunlara bakılarak Türkiye'deki durumu daha iyi değerlendirmek mümkün.

Aşağı yukarı, örnek alınabilecek iki sistem var. Bunlardan birisi İngiliz-Amerikan diyebileceğimiz sistem. Başta ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Anglo Sakson Dünyası, İngiliz Milletler Topluluğu üyeleri, Hindistan, Pakistan gibi

eski İngiliz sömürgeleri ve Afrika'nın bazı ülkelerinde geçerli olan bir sistem. Bu sistemde, başından beri üniversiteler ile siyasi otorite arasında ara kuruluşlar oluşturulmuş. Muhtelif isimler verilmiş, ama her halikârda Yüksek Öğretim Kurumu'na benzer ara kuruluşlar bu sistemin temeli. Eğer devlet üniversitesi ise, devletin hangi kademesi üniversitenin parasını karşılıyor ise, bu kademenin oluşturduğu yüksek öğretim kurumuna benzer bir ara kuruluş vardır. Bu ara kuruluş rektörün, dekanların, departman başkanlarının çoğu zaman atamasını yapıyor. Burada üniversitenin profesyonel bir organizasyon olması nedeniyle üniversite yönetiminde yöneticilerin bilgileri, becerileri, geçmişteki başarıları esas alınmakta, aday seçme, aday bulma komiteleri oluşturularak insanlar değerlendiriliyor. Burada temel konu, siyasi otoritenin üniversite üzerinde bu ara kuruluş dışında direk teması sağlanıyor. Dolayısıyla akademik hürriyet, yeni bir öğretim üyesinin kendi alanında serbestçe araştırmalar yapması, sonuçlarını kimseden çekinmeden yazılı ya da sözlü olarak açıklayabilmesi ve topluma yayma konusunda bir re-

MEHMET SAĞLAM

AÜ Hukuk Fakültesi'nden 1961'de mezun oldu. Yönetim Bilimlerinde Yüksek Lisans ve Doktora (1972) derecelerini, New York'taki, Columbia ve New York Üniversitelerinde aldı. 1972-1977 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak görev aldı., 1982'de Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı'nda profesörlüğe yükseltildi. 1984'te Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dekanlığı'na atandı. Halen Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörüdür. Evli, iki çocuk babasıdır.

kabetin oluşturulması söz konusu oluyor. Bu sistemde bir çok üniversitede öğretim üyelerinin daimi statüde çalıştırılmaları, ancak fevkaalede bir takım çalışmalar yapmalarından sonra olabiliyor. Kısacası yüksek öğretimi denetleyen, yüksek öğretimle siyasi otorite arasında tampon görevi yapan YÖK'e benzer kuruluşlar vardır ve üniversitede yöneticiler seçimle değil atama ile iş başına geliyor. Böylece gerek devlet gerekse özel üniversite öğretim üyeleri, üniversiteler arasında adeta bir rekâbet yaygınlaşıyor.

Üniversite yönetimiyle ilgili ikinci sistem ise halen kıta Avrupa'sında çeşitli biçimlerde uygulanıyor. Burada üniversite yöneticileri seçimle geliyor. Örneğin Hollanda da Bakanlar Kurulu aday gösteriyor, öğretim üyeleri bunlar arasından birini seçiyor ya da senato seçiyor. Yahut bazen öğrencilerin de belirli oranlarda katıldıkları, seçimler yapılıyor. Aday seçiliyor. Adaylardan birini devlet başkanı, kabine veya eğitim başkanlığı atıyor. Fakat, atamada seçim de var, mutlaka aday seçimleri ağırlık kazanıyor.

Hocam, son yıllarda bu iki sistemden birisinin daha da ön plana çıkması ya da birinden diğerine doğru bir yönelme söz konusu mudur ?

Son 20-30 yıldaki gelişmelere bakıldığında kıta Avrupa sisteminden Anglo-Sakson sisteme doğru bir eğilim olduğunu görüyoruz. Son 20-25 yıldır Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Yüksek Öğretim Kurumu'na benzer ara kuruluşlar kurulmaya başlandı. Ara kuruluşların yöneticileri atama yoluyla getiriliyor ve bunların üniversiteler arasında koordinasyon, planlama, denetleme gibi görevleri var.

Görüldüğü gibi her iki sistemde de ara kuruluşlar kaçınılmaz ve YÖK'e benzer ara kuruluşlar var. Temel fonksiyonları ise üniversite ile siyasi otorite arasında tampon görevi yapmak, üniversitelere adeta kol kanat germek, desteklemek, problemlerini siyasi otorite nezdinde savunmak çözüm yollarını araştırmak ve onlara yardımcı olmak. Ülke çapında yüksek öğrenimle ilgili belirli standartların konulmasını, uygulanmasını sağlamaya çalışmak. Kısaca, yüksek

öğretimi planlamak, koordine etmek ve belirli ölçülerde denetlemek.

Ülkemizde 1981'de 2547 sayılı kanunla kurulan YÖK'ün kuruluş biçimi ve modelinden söz eder misiniz ?

?

1981'de YÖK kanunu çıkarıldığında, dünyanın çağdaş ülkelerindeki durum incelenmiş ve benzer bir sistem oluşturulmaya çalışılmış. Bizim 2547 sayılı mevcut yasamız, bir ölçüde Anglo-Sakson sistemine doğru bir geçiş ifade etmiş.

Çünkü bizde 1933 Atatürk'ün üniversiteler reformundan sonra 1946'da çıkarılan 4936 sayılı, daha sonra çıkarılan 1750 sayılı üniversiteler kanunu ile 1981'e kadar olan yönetimimizde daha çok Alman Stanford geleneğine bağlı kıta Avrupa'sının klasik üniversite yönetim sistemi egemendi. Bu sistemin başarılı olduğu dönemler var. Mesela 1933-46 dönemi. 1981'e geldiğimizde Hollanda'lı bir bilim adamının tabiriyle "anarşi modeline" dönmüş. Yani kurallar, kuralların tartışmaları, seçilmeyen yöneticiler, yapılmayan dersler ve çıkmaza giren bir yüksek öğretimfaaliyeti.

Dolayısıyla 1981'de çıkan kanunla, rektör ve dekan atamalarını seçimden atamaya çevirmek suretiyle, yardımcı doçentlik müessesesini getirmek suretiyle, mezuniyet sonrasında kredili ders alma esasını getirmek suretiyle Anglo Sakson sistemine doğru bir yön değiştirme olmuş. Tabii 40-50 yıllık, bir üniversite geleneğini bir anda tamamen değiştirmenin güçlüğü düşünülerek, belki de sistem biraz karma hale getirilmiş.

Yasamızın 12 Eylül döneminde çıkmış olması, o dönemin bazı siyasi ve ideolojik yaklaşımları dolayısıyla fevkâlâde yanlış anlaşılmıştır. Belki dönemin getirdiği, olmaması gereken ve yeniden bir düzenlemenin getirdiği bazı haksızlıklar, tartışma konusu yapılabilecek şeyler olabilir. Ama, ben yeniden düzenleme döneminin

sona erdiği kanaatindeyim.

Şimdi, biz, işte bu çağdaş, yeni yaklaşımın eksiklerini tamamlamak zorundayız. Önümüzdeki dönemde, yeniden yapılanmanın getirdiği haksızlıklar, uygulamalardan kaynaklanan hatalar olmuşsa, bunlardan ders alarak daha hoş görülme ve üniversite sistemimizi dünyanın çağdaş düzenlemelerine daha da yaklaştırmak üzere gayret göstermeliyiz. Çağdaş yüksek öğretim uygulamalarında bu kuruluşlar var. Gelecekte de Türkiye'de, yüksek öğretimde plânlama, koordinasyon ve toplumsal sorumluluğunun yerine getirilmesi bakımından denetlemede fevkalâde önemli rol oynayacak kuruluşlar olacaktır.

**Dilerseniz
üniversitelerimizin
sayısal durumuna
bakalım, bir de. 1992/93
öğretim yılı itibariyle
yüksek öğretimimizin
durumunu, özellikle
YÖK'e yönelik bazı
eleştirileri de dikkate
alarak özetler
misiniz**

Yüksek öğretimimizde bugün açıköğretim dahil 800.000'e yakın öğrencimiz vardır. Bu yıl ikili öğretimle 9000'i Türk Cumhuriyetlerinden olmak üzere 26-27000 civarında yeni bir kapasite yaratılmıştır. Bizim yüksek öğretimdeki yıllık kapasitemiz 90.000 civarındadır. Neredeyse, bunun üçte birine yakın bir kapasite, bir yıl içinde yaratılmıştır. Biz, üniversitelerimize, hangi alanlarda ne kadar kapasite yaratabileceklerini sorduk. Bu kapasite artışını kendileri belirlemiş ve bize bildirmişlerdir. İkili öğretim önümüzdeki dönemden itibaren sistemin bir parçası haline dönüşecektir.

Kapasite bakımından en önemli hedefimiz, yeni açacağımız veya açılan 21 üniversite ve 2 yüksek eğitim enstitüsü'nün, öğretim üyesi ve araç-gereç bakımından süratle takviyesi, yani fakülte ve yüksek okullarının kaliteden ödün vermeden açılmasını sağlamaktır. Esasen yüksek

öğretimimizdeki okullaşma oranı diğer Avrupa ülkelerine göre çok düşüktür. Yüksek nüfus artışı, yüksek öğretim çağına girecek olan nüfusun önümüzdeki 5 yıl içinde 1,5 milyona çıkacağını, 10 yıl içinde de belki katlanacağını düşünürseniz, bizim mutlaka yüksek öğretimdeki kapasitemizi artırmamız gerekiyor. Tabii şöyle eleştiriler gelebilir: Mevcutları en iyiye götürebildiniz mi gerisini açıyorsunuz? Yüksek öğretimde en iyinin sınırı ve ölçüsü yoktur. Bugün Chambridge, Harvard, Colombia gibi üniversitelere gidin, onlarda da daha ileriye gitmek için idealler vardır. İhtiyaçların da sınırı yoktur. Ama biz mutlaka bir yerden başlamak zorundayız. Hiç bir üniversite, tüm teşkilatı ve öğretim üyeleri hazırlandıktan sonra kurulmaz. Önemli olan hemen 5-6 yıllık bir süreç içinde, öğretim üyesi yetiştirmektir. Şu anda, her yıl doktora çalışmaları için yurt dışına öğrenci gönderiyor, özellikle büyük üniversitelerimizde mezuniyet sonrasında ağırlık veriyoruz. Kısaca, öğretim üyesi yetiştirme kampanyası başlatacağız.

Ben şuna inanıyorum, iyi öğretim üyesi yetiştirirseniz iyi bir yüksek öğrenimi garantilediniz demektir. Eğer nitelikli öğretim üyeleriniz varsa, onlar size araç-gereç bulduracaklardır. Çadırda da olsa en iyi öğretimi yapacaklardır. Dolayısıyla, yeni üniversiteler konusunda birinci gündemimiz, öğretim üyesi yetiştirme olayıdır. Bunun için belki de cumhuriyet tarihinin en büyük rakamı olarak bu yıl 1380 master, doktora çalışmaları için dışarıya gönderiyoruz. Bütçeye ödenek konmuştur.

Bugün örgün eğitimde % 10 açık öğretimle beraber % 16 olan yüksek öğretimdeki okullaşma oranımızı mutlaka Avrupa ülkeleri düzeyine çıkarmalıyız.

Şu da eleştirilebilir: İşte, diplomalı işsizler yetiştiriliyor. Bu fevkalâde yanlış bir yaklaşımdır.

Bizim okutmadığımız lise mezunları işsiz değildir ki, üniversite mezunu işsizleri örnek göstermek suretiyle kapasite artırımını eleştiriyorlar. İstihdam sorunu, devletin birçok kuruluşunun görevidir. Bizim görevimiz, insanları eğitmektir.

Yanlış anlaşılan diğer bir nokta da şudur: Zannediliyor ki üniversite eğitimi, her kurumun istediği düzeydeki bilgi ve beceriyi verir. Oysa, bu, dünyanın hiç bir yerinde böyle değildir. Üniversiteden sonra girilen kurumun hizmet-içi eğitim programlarıyla bilgi ve beceriler, o kurumun isteği ve ihtiyacı doğrultusunda pekişir. Ayrıca, 3-5 yıl sonra bu bilgileri tazelemek gerekiyor çünkü, çok hızlı bir bilgi artışı vardır. Bakınız dün incelediğim bir istatistiğe göre, 5 milyon Danimarka'nının 2,5 milyonu ya bir yerlerde birşeyler öğreniyor veya bir yerlerde bir takım insanlara birşeyler öğretiyor. Çünkü çağımızda bilgi, en büyük zenginlik olmuştur. İnsanın, kişisel olarak kendi kendini eğitime sürecini hiç durdurmaması gerekiyor. Bunu benimsemek zorundayız. Kısaca, üniversitelerimizde yetiştirilen insanlar, eğitimlerini meslek hayatlarında da devam ettirmiyorlarsa bilgi ve beceri düzeyleri belirli bir süre sonra geride kalmaya mahkûmdur.

Efendim, son söylediklerinize katılmamak mümkün değil. Gerçekten de günümüzde bilgi toplumuna geçiş süreci başlamış durumda. Büyük hızla artan bilgi birikimine tek tek kişiler, kurumlar ve ülke olarak uyum sağlamamız gerekiyor. Bilgi toplumunun birey düzeyindeki en önemli etkilerinden birisi olan "kendini geliştirme" konusuyla ben yakından ilgileniyorum. Bilgi toplumunda eğitim, kendini geliştirme ve üniversitelerin bu konudaki görevleri için neler düşünüyor sunuz

Eğitimin esasında, bir insanın kendi kendisini geliştirme niyet ve isteği yer alır. Bu olmadıkça,

sadece sınıf geçmek ya da diploma için belirli süre çalışmak yeterli olmaz. Bugün bilgi hızla artıyor. İnsanlar daha da süratli olma yollarını arıyorlar. 5 yıl sonra eğitim teknolojisinde neler değişecek, bilmiyoruz. Öyleyse, bilmediğimiz bir şeyi bugün öğretmemize imkan yok. Her yeni gelişme, eğitim yoluyla insanlara öğretilmelidir. İşte bu, eğitimin sürekli kılınması, bu anlayışın topluma yerleştirilmesiyle mümkündür. Herşey üniversitelerden beklenmemelidir. Çünkü; meslek hayatı üniversiteden sonra başlar.

Meslek hayatına atıldıktan sonra insanları eğitmenin üniversitenin görevi olduğu kanaatindeyim. Üniversite buna hazırdır. Onun için sürekli eğitim merkezleri açıyoruz. Dün Orta-doğu'nun (ODTÜ) sürekli eğitim merkezini açtık. Gerek kamu, gerekse özel kesimde çalışan insanların bilgi ve becerilerini geliştirmek için bir takım merkezler açmak gerekiyor. Günün hangi saatinde olursa olsun, kişilerin almak istedikleri eğitim için gerekli organizasyonu sağlamanın üniversitelerin görevi olduğu kanaatindeyim.

Hocam, üniversitelerimizdeki araştırma potansiyelinden söz edelim. Araştırma sayısının artmadığı gibi görüşlerin yanında, son yıllarda araştırma sayısında artış olduğu gibi görüşler de var. Siz bu konu da ne düşünüyorsunuz

Bazı uluslararası merkezlerin verilerine dayanılarak Türkiye'deki araştırma sayısının gerilediği 42. sıradan 45'lere indiği gibi iddialar olmuştur. Özellikle 1986'dan sonra kurul, üniversitelerimizle ilgili bir araştırma fonu oluşturdu. 1986'da bu fonda aşağı yukarı 300 proje varken, bugün 15000'in üzerinde proje var. Araştırma projelerinde yaklaşık % 500'ün üzerinde artış var. Öğretim elemanlarımız en başta Türkiye'nin, sonra bölgelerinin meseleleri olmak suretiyle araştırma yapmak istedikleri konuları,

kendi bölümlerine bildirirler. Bölümler, fakültelerinde oturur konuşurlar. Sonunda üniversite yönetim kurulu, fakültelerin teklifi üzerine araştırma fonundan destekleyeceği projeleri her yıl ilân eder.

Uluslararası istatistiklere gelince, 1986'dan bu yana bakıldığında, Türkiye'nin Fen bilimlerinde % 40'lara, sosyal bilimlerde % 42'lere yükseldiğini görürsünüz. Tabii ki herşeyden önce bunlar belirli bir merkezin bir göstergesidir. Bunun biraz müspete gitmesi, elbetteki tartışmalıdır. Ama, tüm Türkiye'deki araştırmaların tek ölçütü değildir. Çünkü bunun gibi uluslararası istatistik merkezlerle belirli dildeki araştırmalar gönderilebiliyor. Bizdeki tüm araştırmalar, bu merkezlerle ulaştırılmamaktadır. Örneğin Türk Hukuku, Türk Tarihi, Türk Edebiyatının incelenmesi bir yabancı dilde yapılamaz. Bu durumda da bu araştırmalar yabancı dilde yayın yapan jurnallerde yer almıyor. Dikkat ederseniz, daha çok yabancı dilde eğitim yapan üniversitelerin kişi başına düşen yayın bakımından öne çıktıklarını görüyoruz. Bunu doğal karşılamak gerekir, çünkü, tüm yayınları yabancı dilde olmaktadır. Yabancı dil olunca jurnallerin dikkatini çekmektedir. Dolayısıyla, bunlara tek ölçüt olarak bakmamak gereklidir. Kaldı ki bu istatistiklere göre de son 3-4 yılda araştırma sayımız artmaktadır.

Son olarak öğretim elemanları ve üniversite öğrencilerine bir mesajınız var mı ?

Tabii. Üniversite hocalarımıza şunu söylemek istiyorum. Lütfen, çağdaş yüksek öğretimi iyi incelesinler. Çünkü, çağdaş yüksek öğretimin gerektirdiği şeyleri Türkiye'de mutlaka yapmak zorundayız. Bunun dışındaki çabalarımız, Türkiye'ye sadece zarar verir. Daha önce de söylediğim gibi yeniden yargılanma döneminin bir takım haksızlıkları, hataları olabilir. Yüksek öğretim kanunu, bir sistem değişikliği getirmiştir. Sistem çok iyi incelendiğinde, görülecek ki öğretim üyesinin dışlanması gibi bir durum yoktur. Aslında, her iki sistemde de (kita Avrupası ve Anglo-Sakson) öğretim üyesi, sistemin temelidir. Ancak, bizim bütün reform hareketlerinde olduğu gibi, baş-

langıç yıllarında bazı haksızlıklar, hatalar olabileceğini de kabul etmemiz gerekir. Şimdi eski haksızlıkları, hataları mümkün olduğu kadar düzeltilebilecekse düzeltmeye hazırız. Ama, öncelikle birbirimizi hoşgörüyle karşılamamız ve herkesin fikrine saygılı olmamız gerekiyor. Bugün yüksek öğretimin yücelmesi için zaman harcamalıyız. Tamamımız oturup, öğretim üyesi yetiştirilmesi, mezuniyet sonrası eğitimin bir düzene sokulması, dünya standartlarında yeni teknolojilerin denenmesi, ikili eğitim, yaz okulları, üçlü sömestre gibi çok daha ciddi meselelerimizi ele almamız gerekir.

Yüksek öğretime olan talebi karşılayacak yeni önerileri tartışmaya hazırız. Hiç bir engelimiz, peşin hükmümüz yok ve herkesle daha iyiye götürülmesi için Türk yüksek öğretimini tartışmaya hazırız. En iyide uzlaşıldığında da, onu uygulamada tereddüdümüz olmaz.

Öğrencilerimiz için de aynısı geçerli. Öğrenci yönetime katılsın mı? Katılsın, fikri alınsın, buna varım. Fakat, öğrencinin bir numaralı değeri; hayatının en güzel yıllarını şu ya da bu tartışmalarla değil, doğrudan doğruya kendi mesleğinde, zamanını en iyi şekilde değerlendirmek ve en çok öğrenmek olmalıdır. Fikirlerini söyleyebilirler. Bir hoşgörü içerisinde ki bunu son 10 yılda görüyoruz. Doğrusunu isterseniz, bununla da gurur duyuyorum. 12 yıldır, öğrencilerimiz birbirlerini hoşgörü ile karşılamakta ve birbirleriyle dalaşmadan tartışabilmektedirler ve üniversite, hiç bir gün, bu tip durumlardan dolayı kapalı kalmamıştır.

Gerek öğretim elemanlarımıza, gerek öğrencilerimize, gerekse kamuoyumuza şunu söylemek isterim: 12 yıldır, üniversitenin hiç bu tip olaylarla kapanmaması, gökten zembille mi indi? Sistemin sonucu mudur bu, yoksa bir yönetim anlayışının bir sonucu mudur? Bunu çok iyi düşünmelerini istiyorum.

Hep beraber mevcudu daha iyiye götürmenin tartışmasını yapabilmeliyiz. Artık, bu seviyede olduğumuza inanıyorum.

Değerli görüşleriniz için çok teşekkür ederiz.

Yaratıcılık Nasıl Gelişir ?

Klinik Psikolog Şeila Yahya İLKBAHAR
& Sibel TEZEL

BÖLÜM 2 *

*Çalışan birçok insan, hayatını yaratıcı
ve orijinal görevlerden mahrum
sürdürür.*

Sanayi alanında çalışanlar arasında, yaratıcılık çok az kişiye özgüdür. Bunlar da yönetici ve araştırma görevlileriyle sınırlıdır. Çalışan birçok insan, hayatını yaratıcı ve orijinal görevlerden mahrum sürdürür. Kişisel ve aile yaşamına baktığımızda da aynı şeyleri gözleriz. Giyilen giysilerde, yenilen yemeklerde, okunan kitaplarda, geliştirilen fikirlerde, insanların çoğunluğa uyma eğiliminde olduklarını, orijinal ve farklı olmayı tehlikeliymiş gibi algıladıkları görülür.

Yaratıcı kişilerin kalıplaşmış tutumlarla baskı görmesi, sadece bizim kültürümüzde değil, Torrance'ın araştırmasının bulgularından da görüleceği gibi, tüm kültürlerde gözlenir. Torrance, şehirlerde kırsal kesime nazaran, özel okullarda maarif okullarına nazaran daha fazla baskı olduğunu belirtir.

Arkadaş çevresinden, ana-babadan, öğretmenlerden ve okuldan gelen kalıplaştırmaya yönelik baskının da aslında toplumun değerlerini yansıttığına inanır. Çocukların toplumun beklentilerine uyarken yaratacaklarından vazgeçmekle beraber, başarıya yönelik çevrelerde hata yapmak korkusuyla da yaşamak zorunda kaldıklarını ifade eder. Toplumun bitmiş ürünleri önemseme eğilimi vardır. Bunun yanında başarılı sonuçlar çıkana dek yapılan çabalar gözden kaçırılmaktadır.

Türkiye'deki geleneksel okul sisteminin katı ve yüklü müfredat programının öğrencilerdeki yaratıcılığı önleyebileceği düşünülmektedir. Öğretmenler tarafından ortaya atılan soruların genellikle tek yanıtı oluşu, sınanma ve hata yapma korkusuna yol açmakla birlikte çocukların düşüncele-

*Toplumun,
bitmiş
ürünleri
önemseme
eğilimi
vardır.*

* Bu yazının
birinci
bölümü
25. sayıda
yayınlanmıştır.

*Çocuğa
yakın
herhangi
bir kişi,
çocuğa,
değerli
olduğunu
gösterirse
yaratıcılı-
ğını teşvik
etmiş olur.*

rini ve fikirlerini açık-
ıklıkla ifade edebil-
melerini de engeller.

Tüm bunlara ek
olarak, okul sistemin-
de yaratıcı çocukların
bazı öğretmenler ta-
rafından korku unsu-
ru olarak algılandık-
ları, bu nedenle de
onlardan uzak durul-
duğu gözlenmiştir.
Öğretmenleri tarafın-
dan tanınmadıkları
takdirde de bu ço-
cukların daha az hırslı,
daha az çalışkan
oldukları, fikirlerinin
saçma ve vahşi bu-
lundukları izlenmiş-
tir.

Torrance (1963) yaratıcı düşünceyi
desteklemek için eğitimcilere beş öneri
getirmiştir: **1** Çocuktan gelebilecek o-
lağan dışı sorulara ve fikirlere saygı
gösterin. **2** Çocuğun söylediklerinin
değerli olduğunu hissettirin. **3** Çocuk-
lara kendi başlarına öğrenme imkanla-
rı sağlayın ve bunu ödüllendirin..

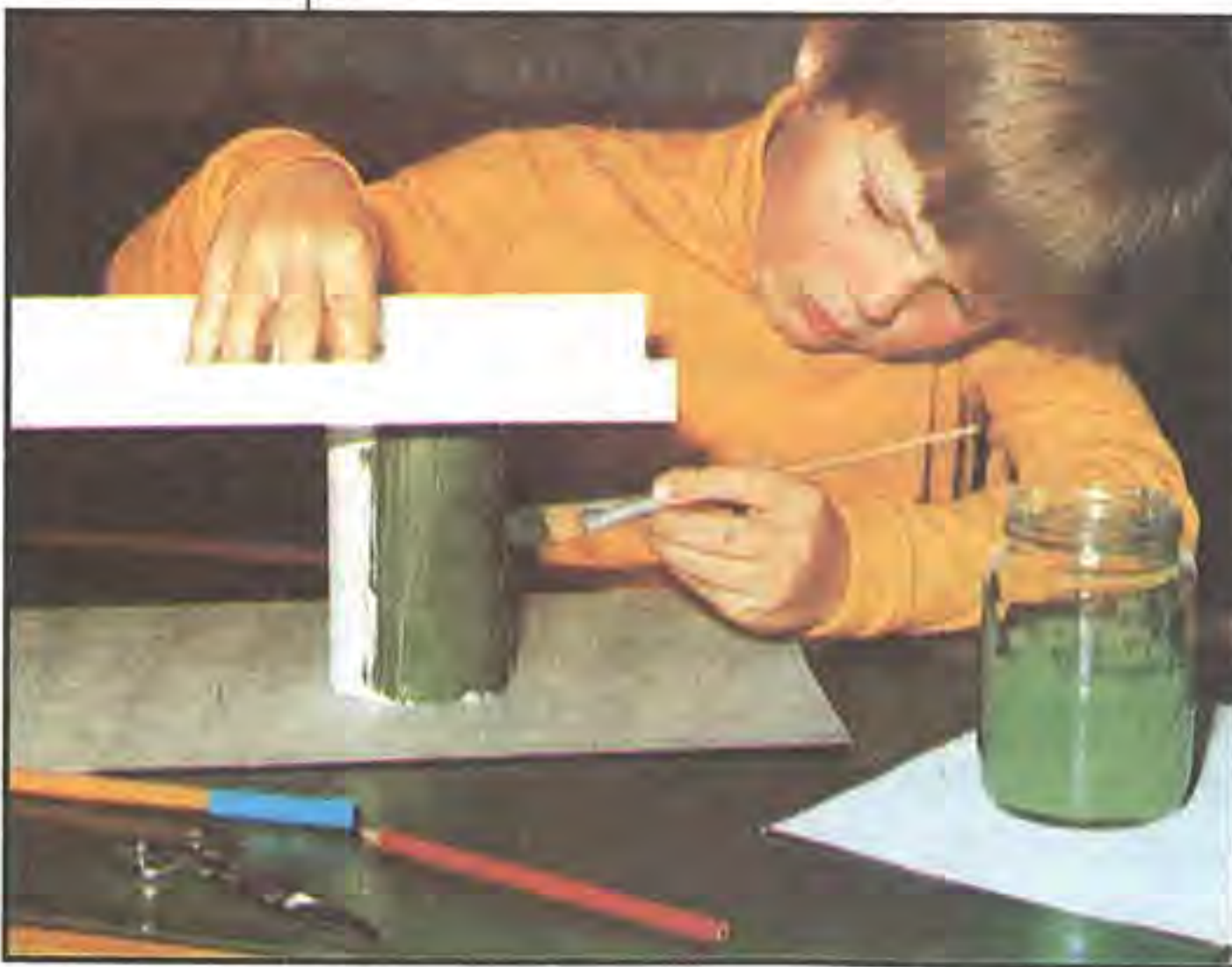
4 Sınanmadan, pratik yapabilecekleri
ve öğrenebilecekleri dönemler sağla-
yın. **5** Bu dönemde çocuklara doğru
veya yanlış cevapların olmadığı, gü-
ven duyabilecekleri bir ortam hazırla-
yın.

Aile, öğretmen
veya çocuğa ya-
kın herhangi bir
kişi, çocuğa, de-
ğerli olduğunu
gösterirse, yaratı-
cılığını teşvik et-
miş olur. Çocuk,
zamanla kimliğini
keşfeder, kendini
daha yeni ve içi-
nden geldiği gibi
gerçekleştirerek
yaratıcılığa doğru
ilerleme fırsatını
bulur. Dış değer-
lendirmenin mini-
mum olduğu bir
ortamda, çocuk
kendini özgür his-
sedebilir. Böyle-

likle çocuk, kendini tehdit altında ve
yargılanmış gibi hissetmez. Çevrede-
kiler, çocuğun hislerini ve yaptıklarını
onun bakış açısından görebilirlerse,
özel dünyasına girip çocuğa göründü-
ğü gibi görebilirlerse güvenli bir ortam
yaratmış olurlar. Ancak böyle bir at-
mosferde benlik ortaya çıkar ve kendi-
ni ifade edebilir. Çocuğun kendini
sembolik bir şekilde ifade etmesine
izin verildiğinde de yaratıcılığı teşvik
edilmiş olur. Böyle hoşgörülü bir or-
tamda, kişiye düşünme, hissetme ve
kendi olabilme özgürlüğü verilmiş
olur.

Çocuğun yaratıcılığını geliştirmesi-
ne yardımcı olacak, kendini ifade ede-
bileceği malzemelerin seçimi de
önemlidir. Boya, kolaj, hamur, kil gibi
malzemeler kendini ifade eden malze-
melerdir. Bunların kullanımında, ço-
cuk özgürlüğü kadar, istediği sonuca
çabuk ulaşarak kendisini ispat etme
olanağı bulur. Kolayca şekillendirilen
malzemelerin çekingen çocuklar üze-
rinde olumlu bir etkisi vardır. Duygu-
larını malzeme sayısında ifade et-
meleri kolaylaşır. Çekingen bir çocu-
ğun, önceleri resim kağıdının sadece
ortasını kullanarak boya yapması, da-
ha sonra ise tüm resim kağıdını bir

renk cümbüşü haline getirmesi örnek olarak verilebilir.

Yaratıcı çalışmada dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Öncelikle konular kısıtlanmamalıdır. Hiç konu vermeden, ya da genel konu başlıkları vererek (Örneğin: mevsimler, aile, doğa, orman, çiçek, hayvan sevgisi, çocuklar ve kardeşlik, izlediği bir sinema veya tiyatro oyunu, uçurtma vb.) çocukları yönlendirilebilir. Çocuklara, bir objeye bakarak çalışmalarını önermek faydalı değildir. Çalışmalarda, nesneler yerine sembollerin kullanılması sağlanabilir. Değişik renkli, farklı, grenli yüzeylerde kağıt malzemelerle çalışmak çocukların hoşuna gider. Çocuğun yüzeyleri boyamakta (kaplamakta) zorlanmayacağı malzemeleri kullanması sağlanmalıdır. Boya fırçaları seçilirken, değişik kalınlıklarda olmalarına dikkat edilmelidir. Evden elde edilebilecek farklı malzemelerle çocuklara kesme yapıştırma yaptırılabilir. (Örneğin evdeki artık kumaş, dantel parçası, kürdan, kutu, yün, folyo, oluklu mukavva, kopuk, poşet, doğa artıkları, yaprak, gazete, dergi gibi). Çocuk kesme-yapıştırma-kolaj yaparken serbest kompozisyon kurabilmesi için yönlendirilebilir. Böylece malzemenin türüyle ve rengiyle de oynaması sağlanmış olur.

Yaratıcı çalışmalarda kullanılan malzemelerin bazılarını şöyle sıralayabiliriz. Guaş boya kullanımında ana renkler seçilir (kırmızı, mavi, sarı, siyah, beyaz) ve bunların karışımından diğer renkler elde edilir. Resim fırçala-

rının 2, 4, 8 numara kalınlıkta olmaları tercih edilir. Kağıt seçiminde en küçük 35x50 boyutu göz önünde tutulmalıdır. Beyaz veya farklı renklerde kağıtlar, kuşe, yerli fon kağıdı, ambalaj kağıtları ve graft kağıtları kullanılabilir. Pastel boya ile karışık renkler elde etmek zor olduğundan, çok renkli bir set seçmekte fayda vardır.

Pastel boya, guaş boya ile yapılan çalışmaların üzerinde kullanıldığında değişik renk ve dokular verir. Sulu boya kullanımında beyaz renkli, grenli kağıtlar daha kullanışlıdır. Çok yumuşak bir türü olmadıkça, kuru boya, çocuğa tek boya malze-

mesi olarak verilmemelidir. Yüzeyi dokulu kağıtlar, pastel boya ile yapılan çalışmalardaki kullanılabılır.

Sözlerimize son vermeden evvel, bugüne dek yaratıcılığın geliştirilmesi için yapılan çalışmalardan başarılı sonuçlar elde edildiğini hatırlatarak bu konuya daha fazla eğilinmesini arzu ediyoruz.

**Çocuklara
bir objeye
bakarak
çalışmalarını
önermek,
faydalı
olmayacaktır.**

KAYNAKÇA

- 1- GAITS, K., CHARLES, D & HURWITZ, A.L. (1975) Children and their Art: Methods for elementary school, New York, Harcourt Braceravonovich.
- 2- MARK, A.R. & ALBERT, R.S. (1990) Theories of Creativity, New Burry Park: Sage Publications.
- 3- RAUDSEPP, E. (1977) Creative Thinking, New York, Jow Publication.
- 4- SANDWITH, N.D 'The effect of creativity on the divergent thinking abilities', unpublished master thesis, Boğaziçi University, 1979, İstanbul
- 5- SILVANO, A (1976) Creativity, New York, Basic Books.
- 6- STORE, A (1972) Dynamics of Creation, New York, Athenoum.

Geliştiren Ana-Baba⁽¹⁾

Doğan CÜCELOĞLU
California State University,
Fullerton/Los Angeles

**Çocuğunun
sağlıklı olarak
gelişmesini
istemeyen
ana-babaya çok
ender rastlanır.**

Çocuğunun sağlıklı olarak gelişmesini istemeyen ana-babaya çok ender rastlanır. Ne var ki, bu tür isteklerinin olmasına rağmen birçok ana-baba çocuklarının bedensel ve psikolojik olarak sağlıklı gelişmesinde pek etkili bir rol oynamaz; aksine, ana-babaların çoğunluğu çocuklarının zihinsel ve duygusal gelişmesini bilmeyerek engeller.

Ana-Baba Çocuklarının Gelişmesini Nasıl Engeller?

Su anda bu yazıyı okuyan ana-babalar, "ben çocuğumun gelişmesini engelliyor muyum? Engellediğimin hiç farkında değilim!" şeklinde düşünüyor olabilirler.

Çocuğunuzun gelişmesini engelliyor musunuz, yoksa teşvik mi ediyorsunuz?

Bu sorunun cevabını, çocuğunuzun içinde yetiştiği ortamı sistematik olarak gözden geçirerek kendiniz verebilirsiniz. Çocuğunuzun gelişmesine ne kadar yardımcı olup olmadığını anlayabilmeniz için, bir dizi yazıda ele alacağım aşağıdaki yönleri gerçekçi olarak değerlendirmeye çalışın.

Çocuğunuzla ilişkinizde sürekli "ben onun annesiyim/babasıyım, ona göre hareket etmem gerekir," bilinciyle mi hareket edersiniz?

Bu soruya cevabınız "çoğunlukla evet" ise çok büyük bir olasılıkla, çocuğunuz "geliştirmek" yerine zamanınızın büyük bir kısmını onu "kalıplamakla" geçiriyorsunuzdur.

Anne ya da baba olmak, çocukla ilişkilerinizde sizin takındığınız psikososyal bir "rol" dür. Rollerin baskın olduğu davranışlarda, sosyal yön ağır basar. Yani "başkası ne der," düşüncesi, davranışları biçimlemede en önemli faktör olur. Eğer bu "ana rolü" ya da "baba rolü" çok kuvvet kazanır ve katılaşır, çocuğunuzun gerçek psikolojik yapısını, eğilimlerini, yeteneklerini öğrenmek ve görmek yerine, kalıplaşmış rollerinizin beklediği bir kişi olması yönünde onu hep itersiniz.

Ailece bir kır gezisine gittiğinizi düşünün. Dere kıyısında kurbağa gören çocuğunuz, doğal olarak kurbağa ile ilgilenecek, onu yakalamaya çalışacak, korkacak, yeniden tutmaya çabalayacak, elini suya sokacak ve bu arada büyük bir olasılıkla üzerine su ve belki ayakkabısına çamur sıçratacak.

Eğer siz rollerinize katı katıya bağlı bir ana-baba iseniz, çocuğunuza sürekli, "üstünü kirletme," "çamura basma," "suya girme" gibi mesajlar vermeye yönelirsiniz.

Bu tür mesajlar, başka bir düzeyde çocuğa şu anlamları verir: "Benim doğayla ilgilenip, bilgi kazanmamdan daha önemli olan, üstümü başımı temiz tutmam; ana-babamın dediklerini yapmam." "Benim kendi ilgilerimin, duygularımın önemi yok. Önemli olan ana-babamın dediklerini yapmam." "Benim şevkim, coşkum, kurbağaya ilgim önemsiz olduğuna göre, demek ki ben de önemsizim." "Ana-babam her şeyin doğrusunu bildiğine göre, demek ki benim kurbağayı tutmak istememde, bundan zevk almamda bir yanlışlık var. Bende bir tuhafılık olmalı."

Şimdi geliştiren türden bir ana-babanın aynı durumda çocuklarıyla nasıl bir ilişki kuracağına bakalım. Geliştiren ana-baba, çocukları kurbağa ile ilgilendiğinde onun davranışına ilgi duyarlar, ama karışmazlar. Çocuğun üzerini ıslatması, ayakkabısına çamur sıçraması onlar için o kadar önemli değildir. Önemli olan, çocuğun doğayla kurduğu bu ilişkiden zevk alması, kendi merakını izleyerek bazı bilgilere ulaşabilmesi ve araştırmacı şevkinin kırılmamasıdır. Çocuğun oyununu, "bak kurbağanın gözüne, başına, derisine" gibi sözlerle bir ders haline dönüştürmemeye özen gösterirler; ne var ki, şevkle yaptığı gözlemlere ve yeni keşiflere katılarak çocuğun heyecanını, neşesini paylaşırlar ve onaylarlar.

Geliştiren ana-babanın bu tür davranışları, başka bir düzeyde çocuğa şu mesajları verir. "Benim doğayla ilgilenip, bilgi kazanmam önemli" "Benim kendi ilgilerim, duygularım geçerli. "Benim şevkim, coşkum, ilgimi annem, babam paylaşıyor; annem-babam her şeyin doğrusunu bildiğine göre, demek ki benim kurbağayı tutmak istemem, bundan zevk almam doğal. Demek ki ben normal bir insanım." "Doğayla ilgilenmek zevkli; ilerde yine yapabilirim." "Doğayı keşfederken yeni şeyler öğrenmek ne kadar heyecanlı ve zevkli."

Görüyorsunuz, kurbağayı yakalamak istemesine gösterilen tepkiye göre ya "kalıplayıcı" ya da "geliştirici" yönde çocuğa etki yapılmaktadır. Çocuk günde beş-on, haftada kırk-elli, ayda yüz, yılda binlerce kere ana-babasıyla bu tür ilişkiler içine girer. Bu etkileşimler çocuğu "kalıplayıcı," ya da "geliştirici" yönde sürekli etkiler.

"Kalıplayıcı" türden gelen her bir etkinin temelinde çocuk şu mesajı bulur: "Sende bir bozukluk var. Olduğun gibi değeri değilsin. Seni olduğun gibi sevemem, takdir edemem. Ancak benim sana gösterdiğim kalıplar içine girer ve kendin olmaktan uzaklaşırsan, değer kazanır ve benim sevgime lâyık biri olursun."

Yaşadıkça Eğitim'in önümüzdeki sayısında "geliştiren ana-baba" konusuna, aile içindeki kuralların çocuğu nasıl etkilediğini inceleyerek devam edeceğiz.

**Ana-babasıyla
girdiği çeşitli
etkileşimler,
çocuğu
"kalıpçı" ya da
"geliştirici" yönde
sürekli etkiler.**

Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi

Doç.Dr. Mine MANGIR - Araş.Gör. Yaşare AKTAŞ
AÜ Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

Yetişkinler tarafından boşa geçen zaman olarak görülebilen oyun, çocuk için en doğal ve en aktif öğrenme ortamıdır.

Yetişkinler tarafından boşa geçen zaman olarak görülebilen oyun, çocuğun kendini, duygularını ifade edebildiği, yeteneklerinin geliştirebildiği, yaratıcı potansiyelini kullandığını dil, zihin, sosyal, duygusal ve motor becerilerini geliştirebildiği en önemli fırsattır. Kısaca oyun, çocuk için en doğal ve en aktif öğrenme ortamıdır.

Çocuk için bu kadar önemli ve yararlı olduğunu ifade ettiğimiz oyun, ona araştırma, gözlem yapma, keşfetme, yeni beceriler geliştirme ve başarısızlık endişesi duymadan yeni ve değişik roller alma imkanı sağlar.

Ayrıca çocuk, arkadaşlarıyla birlikte oynadığı oyunda paylaşma, yardımlaşma, çevre ile olumlu ilişkiler kurma, kurallara uyma, başkalarının haklarına saygı gösterme ve sorumluluk alma gibi temel toplumsal kuralları da öğrenmektedir.

Çocuk için yaşamı öğrenme aracı olan oyun, onun fizik-

sel, duygusal, sosyal, zihinsel ve dil gelişimi açısından çok büyük öneme sahiptir.

Çocuğun Fiziksel Gelişiminde Oyunun Etkileri

Büyüme, çocuğun boy uzunluğu ve vücut ağırlığı yönünden ölçülebi-

**Çocuk,
oyun ile
sorumluluk
alma gibi
temel
toplumsal
kuralları
da
öğrenmek-
tedir.**

len artışı; gelişme ise büyüyen bir organizmanın dokularının yapısında ve biyokimyasal bileşiminde oluşan değişiklikler sonucu olgunlaşması ve biyolojik fonksiyonlarının farklılaşması şeklinde tanımlanabilir.

Çocuğun koşma, atlama sıçrama, tırmanma, sürünme gibi fiziksel güç gerektiren oyunlar oynaması, onun dolaşım, solunum, sindirim ve boşaltım gibi sistemlerinin düzenli çalışmasını sağlamasının yanı sıra, oksijen alımı, kan dolaşımı ve dokulara besin taşınmasını da artırmaktadır.

Ayrıca, oyun sırasında çocuğun bazı hareketleri sürekli olarak tekrarlaması, doğal olarak onun kas gelişimini de hızlandırmaktadır. Çocuğun yaşamına yön veren ve yaşamını etkileyen bu hareketlerin tümü, büyük kasların motor gelişimiyle ilgili becerilerin kazanılması sonucunda meydana gelmektedir. Çocukların yürüme, koşma, atlama, tırmanma, kayma, inme, çıkma, fırlatma, yakalama, sıçrama, zıplama, sürüklenme, sallama gibi eylemlerle sürekli hareket halinde olmaları, onların büyük kas motor gelişimini desteklemektedir.

Buna karşın, yaşamın birinci yılından sonra hızlanan ve çocukların el ve parmak kaslarının gelişimi olan küçük kasların gelişimi ise; çocuğun koparma, kesme, tutma, bağlama, çözme düğmeleme, yoğurma, delme, boyama, dikme, örme ve geçirme gibi etkinlikleri tekrarlaması oranında artmakta ve sonucunda günlük yaşamda kullanılan birçok becerinin kullanılmasını sağlamaktadır. (Sel 1983, Baykoç 1988, Seyrek ve Sun 1991).

Çocuğun Duygusal Gelişiminde Oyunun Etkileri

Freud ve Walder gibi psikoanalitik kuramcılar oyunu, çocuğun endişesini hafifletici bir yol olarak göstermişler ve oyunu, gerçeğin baskısından, geriliminden, çatışmalarından kurtulma ve haz verici aktivitelerin tekrarlanması, yasaklanan güdülerin ifadesi olarak tanımlamışlardır (Hughes ve Noppe 1985).

Çocuk, gerçek yaşamda kendisini rahatsız eden durumları ve diğer insanlarla paylaşmadığı duygularını sembolik olarak oyununa yansıtabilir ve oyun yoluyla ifade edebilir.

Çocuk, ailede yaşanan herhangi bir olumsuz olayı, kardeş kıskançlığı-

Çocuk, oyun sırasında yaşadığı bir çok duygusal tepkiyi denetim altına almayı da öğrenir.

nı, korkularını veya arkadaşlarıyla iletişim kuramama gibi problemlerini oyununa yansıtabilir. Kendi istediği bir çözüm yolunu bulabilir ve bu şekilde kaygılarından da kurtulabilir (Sükan vd. 1980, Yörükoğlu 1983).

Ayrıca, çocuk, oyun sırasında mutluluk, sevinç, acıma, korku, kaygı, dostluk, düşmanlık, kin, nefret, sevgi, sevilme, sevmeye, güven duyma, bağımlılık, ayrılık, ölüm gibi birçok duygusal tepkiyi öğrenirken, aynı zamanda bazı duygusal tepkilerini kontrol etmeyi ve denetim altına almayı da öğrenebilir.

Çocuğun Sosyal Gelişiminde Oyunun Etkileri

Sosyal gelişme, çocuğun sosyal uyarıcıya özellikle grup yaşamının baskı ve zorunluluklarına karşı, duyarlılık geliştirmesi, grubunda ya da kültüründeki diğer insanlarla geçinebilmesi ve onlar gibi davranabilmesidir.

oyunun çocuğun sosyal gelişimindeki etkileri şunlardır:

■ Çocuk, oyunda aile içindeki rolleri üstlenerek, aile bireylerinin görevlerini, sorumluluklarını,

davranış biçimlerini öğrenebilir ve kendine uygun gördüklerini tekrarlayarak, pekiştirebilir.

■ Oyun, çocuğun kişisel ve toplumsal alışkanlıkları kazanmasında çok etkili bir yöntemdir.

■ Oyunda, çeşitli meslek gruplarını taklit ederek, o rolün kurallarını öğrenebilir.

■ Diğer insanlarla iletişim kurmayı, gözlem, işbirliği yapmayı ve yardımlaşma duygularını geliştirebilir.

■ Oyun yoluyla teşekkür etme, günaydın, iyi geceler deme gibi sözel kuralları ve sıra bekleme, konuşan birini dinleme, trafik kurallarına uyma, telefonla konuşma gibi sözel olmayan kuralları öğrenebilir.

■ Doğru-yanlış, iyi-kötü, güzel-çirkin, haklı-haksız gibi ahlaki kavramları pekiştirebilir.

■ Ayrıca, başkalarına saygı gösterme, başkalarının ve kendi haklarını koruma, verilen görevleri üstlenme, karar verip uygulayabilme, işbirliği yapabilme gibi toplumsal kuralları da öğrenebilir.

Çocuğun Zihin ve Dil

Gelişiminde Oyunun Etkileri

Oyun, çocuğa araştırma, objeleri tanıma ve problem çözme imkanları sağlamaktadır. Bu yolla çocuk, bü-

Kısaca sosyalleşme, kişinin grubun kural ve değerlerine uymayı öğrenmesi ve bu değerler düzenini benimsemesidir (Yavuzer 1982). Bu nedenle,

yüklük, şekil, renk, boyut, ağırlık, hacim, ölçme, sayma, zaman, mekân, uzaklık, uzay gibi pekçok kavramı ve eşleştirme, sınıflandırma, sıralama, analiz, sentez ve problem çözme gibi birçok zihinsel işlemi öğrenebilir (Seyrek ve Sun 1991).

Yapılan araştırmalarda; çocukların oyunları ve zihinsel gelişimleri arasında paralel bir ilişkinin bulunduğunu ve bebeklikteki araştırıcı oyunun, daha sonraki zihinsel gelişim üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Schickedanz vd. 1982, Carusa 1984).

Oyun, çocukların tüm gelişim alanlarında olduğu gibi dil gelişimlerini de destekleyicidir. Çünkü, çocuk oyunlarının çoğunluğu, dil kullanımını gerektirmektedir. Çocuklar oyun sırasında dili kullanarak, yeni sözcükler kazanabilmekte ve dil yoluyla birbirlerine bilgiler aktarabilmektedirler.

Oyun Materyalleri

Oyunun, çocuk için hem eğlenme hem de öğrenme ortamı olması nedeniyle, çocuğun yaşamında oyunun önemi gözardı edilemez bir gerçektir. Bu nedenle, çocuğu oyundan ve oyunun temel taşlarını teşkil eden oyun materyallerinden ayrı düşünemeyiz.

Oyuncak adını verdiğimiz oyun materyalleri, çocuğun seçme, değerlendirme duygusunu ve yaratıcılığı geliştirirken, aynı zamanda da kendi kendine karar verebilme ve belirli alanlarda beceriler kazanmasına da olanaklar hazırlamaktadır.

Çeşitli boyut ve renklerdeki oyun malzemeleri, çocukların oynarken hem eğlenmesine hem de renk, boyut, biçim, şekil gibi kavramları

*Oyun
çocuk için
önemli
bir uğraştır!
Bu nedenle
oyunu
birden bire
bırakması
istenmemelidir.*

öğrenmesine yardımcı olmaktadır.

Okulöncesi döneminde çocuklar oyun malzemelerine çok büyük ilgi gösterirler. Bu noktada anne-babaya düşen en büyük görev, öğrenmeye hazır olan çocuğa, uygun oyun materyallerini sunmaktır. Anne-baba çocuğa gelişim özelliklerine uygun oyun materyallerini ve ihtiyaç duyduğu ortamı sağlamaktan sorumludur.

Ana-babalara Öneriler:

Çocuğun oyun ve oyun materyallerinden en iyi ve en etkin şekilde yararlanabilmesi için ailelere aşağıdaki önerilerde bulunabiliriz;

■ Çocuğa oyun için uygun ortamın ve yeterli oyun malzemelerinin sağlanması gerekmektedir. Bunun için evin bir köşesi, bir odası kullanılabileceği gibi, bahçenin bir köşesi veya oyun alanları ve çocuk bahçeleri de kullanılabilir.

■ Oyunun çocuk için çok önemli bir uğraş olması nedeniyle, oyun anında çocuktan asla oyununu birden bire bırakması istenilmemeli, gerekli durumlarda ön uyarılarda bulunularak oyununu bitirmesi için zaman tanınmalıdır.

■ Çocuğun oyun ve oyun materyallerinden tatmin olabilmesi için, oyun malzemelerinin sunuluş biçimi çok önemlidir. Hepsi bir kutuya doldurulmuş, karışık durumdaki oyuncaklar, çocuk için çekici olmayabilir. Bu nedenle oyun materyalleri, çocukların sürekli uzanıp alabilecekleri yerlerde, örneğin boylarına uygun raflarda bulundurulmalıdır.

■ Ayrıca, oyun malzemeleri çocukların yaşları ve gelişim düzeyleri gözönünde bulundurularak basitten karmaşığa doğru sunulmalıdır.

■ Çocuğa oyuncak sunulurken; bununla neler yapılacağı ve ne işe yaradığı anlatılmalı, ancak yaparak örnekler verilmeyip, sadece oyuncağın kullanımı açıklanmalıdır.

■ Dikkat edilmesi gereken diğer bir önemli konu da, çocuğa verilecek oyun materyallerinin yeterli miktarda olmasıdır. Aksi takdirde, bu olay, çekişmelere ve tatminsizliklere sebep olabilir.

■ Çocuğun kendi oyuncağını

kendisinin seçmesine izin verilmelidir. Fakat aile herhangi bir sebeple istenilen oyuncağı alamayacaksa, bu durumu çocuğa açık bir dille anlatmalıdır.

■ Eğer aile çocuk için oyuncak seçecekse, materyalin çocuğun hangi gelişim alanına hitap ettiğini gözönünde bulundurmalı ve çocuğun yaşına, gelişim düzeyine uygun oyuncakları seçmelidir. Bunun için çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermeyen, fazla gösterişli ve pahalı oyuncaklar yerine, onun kaslarını çalıştıracak, girişimciliğini, hayal gücünü artıracak, problem çözme ve yaratıcılığı artıran oyuncakları tercih etmelidir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki; eğer çocuğa sunulacak oyun ortamı ve oyun materyalleri çocuk için uygun ve çekici değilse, yeterli uyarıcı ekipman yoksa, oyuncağı nasıl kullanılacağı konusunda çocuğa rehberlik edilmezse, çocuk oyundan sıkılabilir ve tatminsizlik gösterebilir (Hurlock 1980).

Oysa ki; çocuk oyun içinde gelişmekte ve oyunla büyümektedir. Oyun çocuk için bir süreç değil, gelişimin ta kendisidir. Bu yaklaşım, yetişkinlerin unutmaması ve gözardı etmemeleri gereken bir gerçektir.

KAYNAKLAR

BAYKOÇ-DÖNMEZ, N., 1988. "Okulöncesi Dönemde Oyun ve Önemi" Okul-Öncesi Eğitim Dergisi.35.4-7.

CARUSA, D.A., 1984. "Infants Expolaratory Play: Implications for Child Care" Young Children. November.

FİŞEK, G.O. ve SÜKAN, Z., 1983. "Çocuğunuz ve Siz" Birinci Basım. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.

HUGHES, F.B. ve NOPPE, L.D., 1985. Human Development: Across the Life Span. West Pub. Comp. USA.

HURLOCK, E., 1980. Developmental Psychology. Fifth Edition. Tata McGraw-Hill Pub. USA.

SCHICKEDANZ, J.A., SCHICKEDANZ, D.T. ve FORSYTH, P.D., 1982. Toward Understanding Children. Little Brown and Comp. USA.

SEYREK, H. ve SUN, M., 1991. Çocuk Oyunları. MEY Yayınları, İzmir.

SEL, R., 1983. Okulöncesi Etkinlikleri. Birinci Basılış. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.

SÜKAN, Z., BELİK, Ş., ERKMAN, T., KESKİNEL, İ., MOLLAOĞLU, Ş. ve GÖKART, A., 1980. Okulöncesi Eğitimi Elkitabı. Redhouse Yayınevi, İstanbul.

YAVUZER, H., 1982. Çocuk Psikolojisi: Duyusal ve Toplumsal Gelişimi. İ.Ü. Edebiyat Fak. Yayınları. No: 2927. Edebiyat Fak. yayınevi, İstanbul.

YÖRÜKOĞLU, A., 1983. Çocuk Ruh Sağlığı. T.İş Bankası Kültür Yayınları. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara.

Kadın-Erkek Eşitliği Bilincini Yaratmada Cinsel Eğitimin Rolü

Uzm. Nesrin KALE

AÜ Eğitim Bilimleri Fak. EPÖ/ESTT Anabilim Dalı

Kadın ile erkek cinslerinin hukuksal-toplumsal eşitliği, 1945 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir.

Kadın ile erkek cinslerinin hukuksal-toplumsal eşitliği, 1945 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Bu tarihten itibaren, ülkelerde kadın lehine kanunsal düzenlemeler yapılmasına rağmen, bu konuda çok olumlu, dört dörtlük bir gelişme kaydedilememiş ve kadın karşısında erkek, avantajlı yerini korumayı sürdürmüştür. Bu nedenle olsa gerek, UNESCO içinde kurulan Kadının Statüsü Komisyonu, 1967 yılında, "Kadınlara karşı yapılan ayrımlar" hakkında bir bildiri yayınlayıp, dünya kamuoyuna duyurmuştur. Bu bildirinin önsözünde, "kadınlara karşı yapılan ayrımların, insan onuruyla, ailenin ve toplumun refahı fikriyle bağdaşmadığı; bu ayrımların, kadınların erkeklerle eşit bir biçimde ülkelerinin siyasal, toplumsal, iktisadi ve kültürel hayatına katılmalarını engellediği, ülkelerin ve

insanlığın hizmetinde kadınların yeteneklerini kullanmalarına engel olduğu" belirtilmiştir.

1960'lardan itibaren dünyada, özellikle batılı ülkelerde, kadın haklarının uygulamaya geçirilmesinde, önemli adımlar atılarak, babaerkillik (ataerkillik) mirasının aşılmış olduğu söylenebilir. Tabulaşmış bu geleneğin değişikliğe uğramasında etkili olan iki unsur vardır. Bu unsurlardan biri; kadın-erkek ayrımı gütmeyen insana, insan haklarına verilen önem ve bu olgunun -insan hakları olgusunun- eğitim yoluyla yeni nesillere aktararak sağlanlaştırılıp, köklendirilmesidir. Diğeri ise, kadın hakları için batılı kadınların verdiği mücadelelerdir.

Bizim ülkemizde ise; Cumhuriyet dönemiyle gündeme gelen kadın hakları çok önemli olmakla birlikte, oldukça sınırlı konuları kapsıyordu. Uzunca

Uzm. Nesrin KALE

1988'de Hü Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1987'de yüksek lisans derecesi aldı. 1985'te Ağrı-Tutak Lisesi'nde başladığı Felsefe öğretmenliğini 1989'a kadar Ankara'daki çeşitli liselerde sürdürdü. 1989'da AÜ EBF Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı'nda görev aldı. Doktora çalışmasını tamamlamak üzere olan N. Kale evli, bir çocuk annesidir. Çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlamış çalışmaları ve makaleleri vardır.

İnsan haklarını yaşamsal kılabilmenin yolu, her bireyi öncelikle insan olarak algılamaktır.

İki cinsin birbirlerini insan olarak algılamaları için, kendilerini ve karşı cinsi iyi tanımaları gerekir.

bir süre, kadınlarımız mücadele vermeden sahip oldukları bu hakları, bir de yıllarca etkilendikleri İslâm hukuku çerçevesinden değerlendirdince, anlayamadılar, kısacası kıymetini bilemediler. Günümüzde hâlâ, Anayasanın-Medeni Kanunun pek çok maddesindeki kadın hakları ihlalleri tartışıldığına göre, toplum olarak insan ve evrensel insan hakları olgularını anlayamadığımız; bu olguları yaşama geçiremediğimiz sonucuna varabiliriz. İnsan haklarını yaşamsal kılabilmenin yolu, sınıfsal, ırksal ve cinse dayalı bir ayırım yapmaksızın her bireyi öncelikle insan olarak algılamak; onu insan olarak sevmek, saymak ve önemsemektir. İnsanın değerlerinden, haklarından sözedilen yerde ise ırkçılık, cinsellik, milliyetçilik vb. gibi tabuların yeri yoktur. Çünkü, bu tabuların içeriğinde, temelde ayırmacılık vardır.

Tüm tabuların yıkılmasının ve insan haklarını, değerlerini tanıtmanın en etkili yolu eğitim olduğuna göre, bu olanağı çok iyi değerlendirmek ve eğitim programlarını bu olguları kavratıp yerleştirecek biçimde oluşturmak gerekmektedir. ırkçılık, milliyetçilik tabularının yıkılması, pek çok dersin (tarih, sosyoloji, coğrafya, ahlâk vb. gibi derslerin) kapsamında gerçekleştirilir. Cinsellik tabusu (erkeğin lehine bir cinsel gelenek tabusu) ise, sistemli bir cinsellik eğitimi ile yıkılabilir.

Böyle bir eğitime, cinselliğin hâlâ tabu olarak yaşandığı toplumumuzda, ivedi olarak ihtiyaç vardır. Çünkü uzmanlar, toplumumuzdaki gençlik sorunlarının ve kadın statüsüne ilişkin olumsuzlukların kaynağının disiplini; baba (erkek) otoritesine ve cinsel tabu-

lara dayalı geleneksel aile ve toplumsal yapımız olduğunda birleşmektedirler. Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma yapılmıştır (1992). Bu araştırma sonuçlarına göre; sekse ilişkin düşüncelerin, kendilerini gereğinden fazla rahatsız ettiğini söyleyen kızların oranının, erkeklere göre iki kat daha fazla olması; kızlara, toplumun cinsel konularda daha fazla sorumluluk yüklediğini, onları daha dikkatli davranmaya zorladığını, buna bağlı olarak da rahatsızlık yarattığını ortaya koyuyor. Bunun sonucunda da kızlar, cinsel duy-

guların kendilerine "ters" geldiğini söylerken, cinsel açıdan erkeğe daha çok özgürlük tanıyan ahlâkın çifte standardını doğal bulan ve sürdürülmesinden yana görüş açıklayan öğrenciler arasında erkeklerin çoğunlukta olması ise erkeklerin sadece kendilerine tanınan bu özgürlükten duydukları memnuniyeti göstermektedir.

İki cinsin birbirlerini insan olarak algılamaları ve cinsel tabuları aşmaları için, öncelikle insan bedeninin, iki cinsin fizyolojik ve psikolo-

jik iç tepisi ve davranışlarını öğrenmeleri; böylece de kendilerini ve karşı cinsi iyi tanımaları gerekir. Bunun için, ilkokuldan itibaren çocuklara cinsel eğitim dersleri verilmeli ve bu eğitim, öğretimin her kademesinde, içeriği uzmanlar aracılığıyla belirlenerek sürdürülmelidir. Böylelikle, gençler için insan vücudu, çıplaklık tabu olmaktan çıkacak; hem kendisini hem karşı cinsi daha iyi tanıyacak ve kişilerin ilişkilerini, 'karşı cins' olması değil, 'o kişi' olması belirleyecektir. Halbuki, bizim eğitim sistemimiz, böylesine programlı bir cinsel eğitimden yoksundur. Bir de üstelik geleneksel ahlâk anlayışının etki-

siyle okullarımızda, öğretmenler ve yöneticilerle öğrenciler arasında, öğrencileri bu konularda baskı altında tutmaya yönelik davranışlar sergilenmekte, olumsuz olaylar yaşanmaktadır. Aile içinde de ebeveynleriyle cinsel konularda rahatça iletişim kuramayan çocuk-genç için bu baskılar karşısındaki tek çıkış yolu, çevresindeki yaşlıları ve çoğunlukla onlar aracılığıyla ulaştığı yanlış, zararlı bilgilerle dolu yayın vb. dir. Yani sonuçta; çocuk ya da gencin edindiği yanlış bilgilerden dolayı, başına gelenlerden, b yükler ve onların baskısı sorumludur.

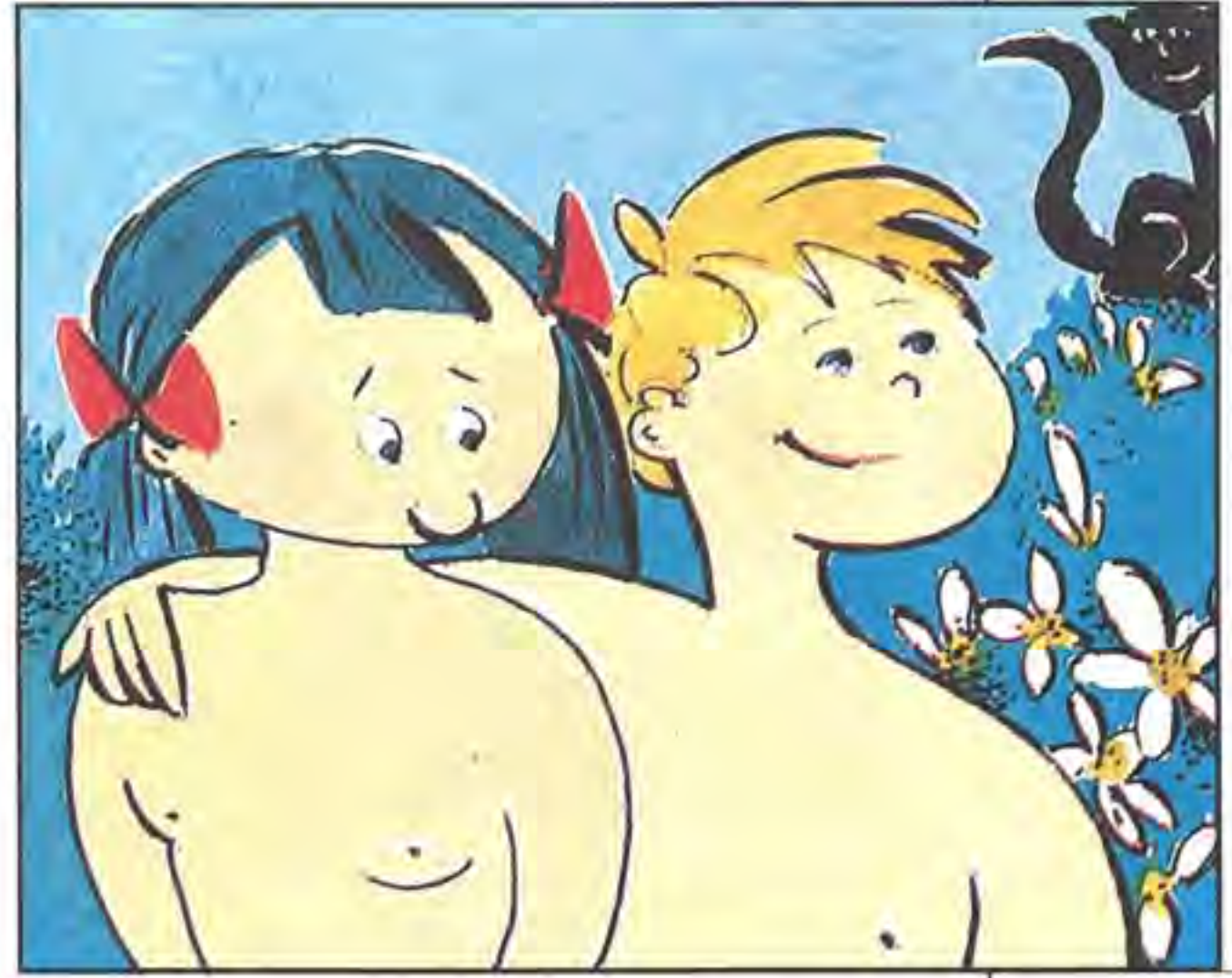
Bu cinsel baskının psikolojik analizi yapıldığında, ortaya şöyle bir görünüm çıkmaktadır: Çocukluktaki cinsel olaylara yönelik içtepileri ve buna bağlı olarak öğrenme merakı, küçük yaştan itibaren baskı altına alındığında, çocukta duygular, iki yönelimde gelişim gösterebilir. Bunlardan biri, baskının neden olduğu suçluluk duygusu; diğeri insanın türemesiyle ilgili konuları örten perde ve tabuların doğurduğu, cinsel şeyleri saran gizemli havadır. Bu duygu, doğal iç tepiyi, herşeye şehvetli bir merakla bakmaya dönüştürür ve baskının derecesine göre ya cinsel çekingenlik veya şehvet düşkünlüğü gelişir. İki durum da bireyin kişiliğinde çatışmalar ve fırtınalar meydana getirebilir.

Çocuklarımızın bu biçimdeki olumsuz kişiliklere bürünmesini önlemek istiyorsak, onlara, gerek okullarda gerekse aile içinde bilimsel açıklama ve yöntemlerle cinsel bilgiler vermekten kaçınmamamız gerekir. Bu konuda, her kültür düzeyinde aileye ulaşmak ve etkili olmak kuşkusuz kolay değildir. Ancak, aileleri yayınlar aracılığıyla, özellikle yerel belediyelerle işbirliği yaparak, semtlerde, uzmanların konferanslar vermelerini ve bu toplantılara orada oturan halkın büyük çoğunluğunun katılımını sağlayarak onları bilgilendirmek ve bu yolla tutucu

düşünceleri, tabuları değiştirmek mümkün olabilir.

Uzmanlar, cinsel eğitimin kişilik üzerinde olumlu etkileri olduğunu belirtmektedirler. Bu etkiler şunlardır:

✓ Tabuları ortadan kaldırarak suçluluğu yok eder, gizemliliği çözer ve bünyevileştirir. Ama aynı zamanda özgürlüğün sınırlarını, bilinçli ve sorumlu seçimlerin zorunluluğunu, kendisi ve başkası için güvenliğin gereklerini görmeyi sağlayan bir özgürleşme olanağı kazandırır.

✓ İki yüzlülüğü ve gevşekliği mahkûm eder ve daha büyük zorunluluklara sevkeden bir hakikate ulaşma hazzını geliştirir.

✓ Gerçek bir güven ve diyalog ortamının, asli bir iletişim yaşantısının kurulmasını sağlar.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, cinsel eğitim, aynı zamanda 'kadın-erkek eşitliği eğitimi' olacağından, okullarda cinsel eğitimin verilmesi konusunda bir an önce gerekli çalışmalar yapılmalı ve uzmanlar tarafından hazırlanmış, çok iyi programlarla uygulamaya geçilmelidir. Ancak cinsel tabuları, belirli sorumluluklar ve değerler, sınırlar çizgisinde ortadan kaldırarak, topluma birbirine güvenen, dürüst, gerçekçi, özgür ve rahat iletişim kurabilen, birbirleriyle barışık, uyumlu bireyler kazandırabiliriz.

Çocukluktaki cinsel içtepi ve öğrenme merakı baskı altına alındığında cinsel çekingenlik veya şehvet düşkünlüğü gelişir.

KAYNAKÇA

1. JERSILD T. Arthur, *Çocuk Psikolojisi*, Çev. G. Günçe, Ankara Ü. Eğt. Fak. Yay., Ankara, 1971
2. ÜNVER Özkan- TOLAN Barlas, *12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları* M.E.B. Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı Yay., Ankara, 1986.
3. BİLHAN Saffet, *Eğitim Felsefesi*, Ankara Ü. Eğt. Bil. Fak. Yay., Ankara, 1991.
4. SIVACIOĞLU Musa, "Avrupa Topluluğunda Kadın-Erkek Eşitliği ve Bunun Türk Mevzuatı ile Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi". *Aile ve Toplum dergisi*, S.I. C.I., Mart 1991. Başbakanlık Aile Araş. Kurumu Bşk.lığı Dairesi Yay., Ankara.
5. GÜNÇİKAN Berat. "Araştırma", Cumhuriyet Gazetesi, 4.5.1992.

Etüd Eğitim Merkezleri

Eğitimci-Yazar Lider CİVELEK

Kalamış-AKADEMİA Etüd Eğitim Merkezi Kurucu ve Müdürü.

*Okul çağı,
çocuğun
en
karmaşık
dönemidir.
Bu
dönemde
çocuğu olan
ana-
babaların
güvenilir
bir
"rehber
kuruma"
gereksinimi
vardır.*

Çalışan anne, okul öncesi çağındaki çocuğunun bakım/egitimi için çözümü yuvalarda bulmuştur. Çocuk ilkokula gelince, eğitimin tamamlandığı kanısıyla "büyükanne veya bakıcı" gibi eğitim kurumları dışındaki kişilerle çözüm aranmaktadır. Oysa okul çağı, çocuğun en karmaşık dönemlerindendir. Bu dönemde anne-babanın, güvenilir bir "rehber kuruma" gereksinimi vardır.

Anneler-Babalar!

İlkokuldaki çocuğunuzun yeteneklerini yönlendirebiliyor, okulda verilen bilgilerin pekiştirilmesine yardımcı olabiliyor musunuz?

Çocuklarınızın her sorusunu yanıtlatabiliyor musunuz?

Çocuğunuza yaşıtlarıyla paylaştığı mutlu bir dünya yaratabiliyor musunuz?

Çalışan Anneler!

Evdeki çocuğunuzun bakıcısı ya da arasında büyük yaş farkı bulunan büyük annesiyle iletişim kurmaması endişesi, iş veriminizi azaltıyormu?

Ev Hanımı Anneler!

Çocuğunuz okula başladıktan sonra, tüm sosyal etkinlikleriniz son mu buldu? Öyleyse neden bir "etüd eğitim merkezi"nin kapısını çalmıyorsunuz?

Okul öncesi çağındaki çocuk için yuvalar ne kadar gerekliyse, okul çocuğu için de etüd eğitim merkezleri o kadar gereklidir.

"Etüd eğitim merkezleri'nin" temel amacı; ilkokul çocuğunun okul saatleri dışında kalan zamanını en iyi biçimde değerlendirmesini sağlamaktır. Günümüzdeki eğitim sistemi ne-

deniyle özellikle ilkökul öğrenci ve velisinin üzerindeki baskı, çok yıpratıcıdır. Hele anne çalışıyorsa, çocuğuyla ilgilenmek, ev işlerini toparlamak yanında, işinde verimli olmak telaşı anneyi ve yorgun anneye karşı karşıya kalan ilkökul çağı çocuğunu ruhsal olarak yıpratacaktır. Çalışan bir anne olarak çocuğuna yetemediği duygusuna kapılan stresli anne, çocuk için "dersini çalış" diyen bir makine imajını uyandıracaktır. Anne ile çocuğun duygusal ilişkileri sarsılacaktır.

İşte etüd eğitim merkezi" bu aşamada devreye girmesi gereken, en önemli kurumdur. Bu kurumların çeşitli yararları vardır. Bu yararlar şunlardır:

✓ İlkokul öğrencisine okuldaki öğretmeni tarafından verilen ödevler, etüd öğretmenleri tarafından incelenip, ilgili kaynaklar verilerek belli bir düzen içinde ödev yapması sağlanır.

✓ Araştırma ve inceleme konularıyla öğrencide araştırma istek ve sevgisi uyandırılır.

✓ Etüd merkezlerinde, öğrenciler yalnızca ders yapmakla kalmazlar. Uzmanlar yönetiminde; satranç, bale, resim, müzik, tiyatro gibi etkinliklerle zihinsel ve ruhsal gelişimlerini tamamlarlar.

✓ Konuşma ve hareket yetilerini geliştirirler.

✓ Bu merkezlerde öğrenciler çeşitli sınıf ve yaşlara göre gruplara ayrılırlar. Her öğrenci, kendi seviyesindeki öğrenci ile etüd yapar. Etkinliklere katılır ve oyun oynar.

✓ Çocuk sevincini, mutluluğunu bu kurumlarda yaşatlarıyla paylaşır. Ailelerinin tek çocuğu olan öğrenciler, arkadaş ve kardeş

sevgisi gereksinimlerini de etüd merkezlerinde karşılarlar.

✓ Bir bakıcı ya da anneanne-babanne gibi büyüklerin yanında gününü geçiren çocuklarda görülen iletişim kopukluğu, bu merkezlerle devam eden çocuklarda görülmez.

✓ Bilinçli ve verimli çalışmanın gereği öğretilirken öğrencilerin hobi-

Etüd merkezlerinde, çocuklar derslerinin yanında, çeşitli etkinliklerle zihinsel ve ruhsal gelişimlerini tamamlarlar.

*Bireyin
sağlıklı
biçimde
yaşamayı,
kendini
geliştirmesi,
toplum
kalkınmasına
katkıda
bulunması,
önemli ölçüde
çocukluğunda
edindiği bilgi,
beceri ve
alışkanlıklara
bağlıdır.*

leri geliştirilir. Yeni hobiler kazandırılır.

Etüd eğitim merkezine devam eden öğrenciler, sabah 7:30'dan itibaren evlerinden alınarak, etüd ve etkinlik programlarından sonra okullarına veya okullardan alınarak akşam 18:00'den sonra evlerine bırakılırlar. Bu merkezlerde öğrencilere öğlen yemeği ve ikindi kahvaltısı verilir. Etüd eğitimi, özellik isteyen bir dal olduğundan, çocuk yuvalarında, yuva çocuklarıyla birlikte yürütülmesi mümkün değildir. Bu, ancak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı etüd eğitim merkezlerinde, onaylanmış programlara göre, ilkököl müfredat programına dayalı, ilkököl sınıf öğretmenliği eğitimi görmüş öğretmenlerle yürütülebilir.

Etüd eğitim merkezleri, her yıl

belli aralıklarla Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişlerince denetlenmekte, yönlendirilmektedir.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'ne bağlı bu merkezler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimindedir. Çok yaygın olmamakla birlikte, İstanbul'da büyük bir grubun gereksinimini karşılayan dört tane etüd eğitim merkezi bulunmaktadır.

Geçmiş son üç yıla dayanan, yılın on iki ayında 6-12 yaş arası çocuklara (İlköğöl çağı çocuklarına) hizmet veren, çalışan ve çalışmayan her anne ve babaya rehber olabilecek bu merkezler gelişmeli, geliştirilmeli ve ilgili kurumlarca teşvik edilmelidir.

Kişinin sağlıklı bir biçimde yaşaması, kendini geliştirmesi, toplumun kalkınmasında katkıda bulunması, yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi, önemli ölçüde çocukluğunda edindiği bilgi, beceri ve alışkanlıklara bağlıdır.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ'NDE ÖĞRENCİ BAŞARISININ ÖLÇÜLMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER İLE ÖLÇME- DEĞERLENDİRMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Çetin SEMERCİ

*Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, ELAZIĞ, 1992.*

A. GİRİŞ

Ölçme ve değerlendirme, önemli eğitim kararlarına dayanak sağlar. Bu nedenle, eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır.

Ölçme ve değerlendirme, bir politika olarak eğitim sisteminin temel felsefesini yansıtan uygulamalardan biridir. Genel olarak, kaliteyi hedef alan eğitim sisteminde, sınavlarda da öğrenci başarısında kalite aranır. Bu kalitenin etkili bir biçimde belirlenmesi, ölçme ve değerlendirmenin objektifliğine bağlıdır. Ayrıca, ölçme ve değerlendirmenin objektif olarak yapılması, öğrenci, öğretmen, idareci ve veliler arasında çözümlenmesi güç problemlerin ortaya çıkmasını da önler.

Öğretim elemanları eğitim-öğretimde ölçme ve değerlendirmenin etkin kullanılmasında anahtar rolü oynamaktadır. Bu sebeple öğretmen elemanı, ölçme ve değerlendirme kurallarını çok iyi bilmek zorundadır. Çünkü, ölçme ve değerlendirme kurallarını bilmeyen bir öğretmen elemanının çabalarıyla eğitimin istenilen kaliteye ulaşması uzak görünmektedir.

Doğru ölçme yapılması bakımından kullanılan ölçme aracının önemi büyüktür. Bu düşünceden hareketle Fırat Üniversitesi'nde kullanılan ölçme araçları tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda yetişmiş olmalarının ölçmeye ilişkin uygulamalarını etkileyebileceği düşüncesiyle öğretmenlik sertifikası alan ile bu sertifikaya sahip olmayanlar

Ölçme ve değerlendirme, eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır.

arasında fark olup olmadığı da araştırılmıştır.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, "Fırat Üniversitesi'nde Öğrenci Başarısının Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemler ile Ölçme-Değerlendirmeye İlişkin Görüşler" in belirlenmesi amaçlanmış olup, bu amacın gerçekleşebilmesi için şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Mevcut uygulamalarda ne tür ölçme araçları kullanılmaktadır?
2. Öğretim elemanları ile öğrencilerin ölçme-değerlendirmeye ilişkin görüşlerinedir?
3. Öğretmenlik sertifikası alan ile almayan öğretim elemanlarının görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Ölçme ve Değerlendirme dersini alan ile almayan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

C. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi (MF), Fen-Edebiyat Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi (TEF) öğretim elemanları ile öğrencileridir. Çalışmada Fen-Edebiyat Fakültesi, Fen Bilimleri (FB), ve Sosyal Bilimler (SB) olarak iki grupta ele alınmıştır.

1991-1992 Güz eğitim-öğretim dönemi itibarı ile evrene alınan Fırat Üniversitesi fakültelerinde 261 öğretim elemanı bulunmaktadır. Öğrenci grubu olarak son sınıf öğrencileri seçilmiştir. Bunlar da 1273 dördüncü sınıf öğrencisidir.

Örneklem seçerken tüm bölümlerin öğrenci sayılarına göre, fakat birbirine yakın sayılarla temsil edilmesi sağlanmıştır. Örneklem olarak, 320 öğrenci ve 195 öğretim elemanına anket uygulanmıştır. Bunlardan geri toplanan ve geçerli sayılan anket sayısı öğrencilerde 202 ve öğretim elemanlarında 115'tir.

D. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma için gerekli bilgiler, anket-tarama tekniğiyle toplanmış ve araştırma ankete dayalı veriler üzerinde yürütülmüştür.

Araştırma verileri frekans, yüzde, ki-kare ve aritmetik ortalama tekniklerine dayalı olarak yorumlanmıştır. İstatistiksel çözümlemelerde SPSS programları kullanılmıştır.

E. BULGULAR

Fırat Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencilerine anket uygulanarak yapılan bu çalışmanın bulguları, özet olarak aşağıda verilmiştir. Bu özetle, öğretmenlik sertifikası alanlar ile bu sertifikaya sahip olmayanlar arasındaki farklar özellikle belirtilmiştir.

● Araştırma nedeniyle anket uygulanan öğretim elemanlarının % 89.6'sı erkek, % 10.4'ü kadındır. Toplam 115 öğretim elemanından 59'u öğretmen olarak yetişmiş veya öğretmenlik sertifikası almıştır.

● Öğrencilerin ise, % 67.3'ü erkek, % 32.7'si kızdır. Toplam 202 öğrenciden 151'i "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme" dersini almıştır.

Sınav Türleri

Öğretim elemanlarının sınav türleri konularında öğretmenlik sertifikasına sahip olmaları, olmayanlara göre bir farklılık yaratmamıştır.

a. Yazılı Yoklama

● Fırat Üniversitesi'nde öğretim elemanlarının % 65.3'ü yazılı yoklamaları çoğu zaman veya her zaman kullandığını bildirmişlerdir.

● Öğrencilerin % 78.7'si ve öğretim elemanlarının % 71.3'ü yazılı sınavlarda genel olarak "1-5" arasında soru sorulduğunu belirtmişlerdir. Genelde yazılı yoklamaların soru sayısı sınırlıdır. Buna rağmen, öğretmenlik sertifikası alan 3 öğretim elemanının yazılı yoklama sorusu olarak "21-40" arası soru sorduklarını belirtmiş olmaları dikkat çekici bir bulgudur.

● Öğrenciler (% 44.9) yazılı yoklamaları "sınavların bazılarında", öğretim elemanları (%47.8) ise, "sınavların çoğunda" kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

● Öğrenciler (49.0) yazılı yoklamaların yaygın kullanılmasının en önemli sebebi olarak "alışılmış bir teknik olması" derken, öğretim elemanları (% 37.4) "bilgiyi daha iyi ölçmesi" cevabında yoğunlaşmışlardır.

● Öğrenciler (% 46.0) ve öğretim elemanları (% 40.9) yazılı yoklamaların en sakıncalı tarafını "puanlamanın objektif yöntemlerle yapılmasının zor olması" olarak görmekteirler.

b. Kısa Cevaplı Sorular

● Öğrencilerin % 32.2'si ve öğretim elemanlarının % 32.2'si kısa cevap gerektiren soruların arasına kullanılmakta olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler (% 45.5) ve öğretim elemanları yaklaşık aynı oranda (% 45.2) bu soruların, sınavların bazılarında kullanılabileceğinde yoğunlaşmışlardır.

c. Çoktan Seçmeli Sorular

● Objektif soru tiplerini, öğrenciler (% 21.8) ve öğretim elemanları (% 22.6)"arasına" kullanıldığını belirtmişlerdir.

● Öğretim elemanları (% 33.9) çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir ölçme aracı kullanmak isteyip de kullanamamanın sebebi olarak, soru hazırlamanın çok zor ve zaman alıcı olmasını göstermişlerdir.

● Öğrenci (% 48.3) ve öğretim elemanlarına (% 38.3) göre, çoktan seçmeli soruların kullanılmasının en önemli nedeni, çeşitli soru formları ile çok çeşitli bilgi, beceri ve yetenekleri ölçmeye uygun olmasıdır.

● Öğrenci (% 26.2) ve öğretim elemanlarına (%26.1) göre, çoktan seçmeli soruların kullanılmasının en sakıncalı tarafı, doğru cevabı şansa bulma olasılığının bulunmasıdır.

d. Sözlü Sorular

● Öğrenciler (% 31.2) sözlü soruların hiçbir zaman kullanılmadığını belirtmişlerdir. Öğretim elemanları (% 25.2) ise, arasına kullandıklarını söylemişlerdir.

● Öğrenciler (% 44.6) sözlü sınavları, sınavların hiçbirinde kullanılmamasını, öğretim elemanları (% 53.9) ise, sınavların bazılarında kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

e. Açık Kitap Sınavı

● Öğrenci (% 43.6) ve öğretim elemanları (% 62.6) açık kitap sınavı sorularını sınavların bazılarında kullandığını belirtmişlerdir.

● Açık kitap sınavı kullanılmasının en önemli nedeni olarak öğrenciler (% 39.1) ezber bilgi gerektirmemesi derken; öğretim elemanları (% 49.6), ezberleme yerine uygulamalara, analiz ve sentez düzeyinde ölçme yapma imkanı vermesi olarak belirtmişlerdir.

● Öğrenci (% 65.3) ve öğretim elemanlarına (% 78.3) göre, açık kitap sınavı kullanılmasının en sakıncalı tarafı, öğrencilerin sınava daha az hazırlıkla gelebileceklerini düşünmeleridir.

f. Ödev ve Projeler

● Öğrenci (% 53.5) ve öğretim elemanlarının (% 50.4) çoğunluğu, ödev ve projelerin sınavların bazılarında kullandığını belirtmişlerdir.

● Ödev ve projelerin kullanılmasının en önemli nedeni olarak öğrenciler (% 33.7) "kendi kendine öğrenmeye fırsat vermesi" derken; öğretim elemanları (% 31.3), "araştırma yapmaya özendirilmesi" olarak belirtmişlerdir.

● Öğrenci (% 60.9) ve öğretim elemanlarının (% 60.0) çoğunluğu, ödev ve projelerin en sakıncalı tarafını, öğrencilerin ödev ve projelerini başkalarına yaptırabilmesi olarak belirtmişlerdir.

Soru Hazırlama

Araştırmanın bu bölümünde soru hazırlama ile ilgili özet bulgular verilmiştir.

● Öğretmenlik sertifikası alan öğretim elemanları (% 52.5), soru hazırlarken dersin kapsadığı konular ile ilişkili olarak işlenen konulardan öğrenciye kazandırılmak istenen davranışlara göre soruları belirlerim derken, öğretmenlik sertifikası almayan öğretim elemanları (% 41.1), sınıfta işlenen tüm konulardan soru sorduklarını belirtmişlerdir.

● Öğretim elemanları (% 25.2) soruların güçlük dereceleri bakımından kullanılan ölçüt ile ilgili olarak, öğrencilerin çoğunluğunun cevaplayabileceği soruları sorduklarını belirtmişlerdir.

● Aynı dersin birden fazla sınıfa verilmesi halinde sınavın nasıl yapılacağı ile ilgili olarak, öğretmenlik sertifikası alan ve almayan öğretim elemanlarına göre dağılımda istatistik olarak ($\chi^2 = 15.27$), 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlik sertifikası alanlar (% 47.5) "her gruba aynı soruları aynı zamanda sorarım" cevabını verirken, öğretmenlik sertifikası almayanlar (% 48.2) "her gruba ayrı soru sorarım" cevabını vermişlerdir.

Puanlama ve Değerlendirme

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili olarak "puanlama ve değerlendirme" konusundaki özet bulgular da şu şekildedir.

● Öğretim elemanları (% 47.0), sınav kağıtlarını okuma şekli, bir öğrencinin kağıdının tamamını puanladıktan sonra diğerine geçme şeklindedir. Öğretmenlik sertifikası alanların ve almayanların çoğunluğu bu cevabı vermişlerdir. Ancak ikinci derecedeki çoğunluk (% 43.5) tüm öğrencilerin ilk sorularını puanlamakta ve sonra sırasıyla diğer sorulara geçmektedir. Öyleyse, bu konu öğretmenlik sertifikasına sahip olanlar tarafından da yeterince bi-

linmemektedir denilebilir. Bu yargı, Ertürk'ün (1986) yaptığı araştırma için de geçerlidir (1960. % 74.3, 1970: % 63.07).

● Sınav kağıtlarını puanlama ile ilgili olarak öğretmenlik sertifikası alan ve almayan öğretim elemanları arasında istatistiksel olarak ($\chi^2=11.45$), 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlik sertifikası alanlar (% 42.4) "daima cevap anahtarı kullanırım" cevabını verirken, öğretmenlik sertifikası almayanlar (% 35.7) "sorular gerektiriyorsa cevap anahtarı kullanırım" cevabını vermişlerdir.

Öğretmenlik sertifikası alanlara (% 64.4) göre öğrencinin sınıf geçmesi hakkında karar verirken sınav dışındaki faktörlerin etkisi vardır. Öğretmenlik sertifikası almayanlara (% 51.8) göre yoktur.

● Öğretim elemanlarının % 82.6'sı ders sorumlusunun öğrenci başarısını değerlendirirken hata yapılabileceğine inanmaktadır.

● Öğrenci başarısızlığının en büyük sebebini öğrenciler (% 18.7), "öğretim elemanlarının, öğrencilere bilgisini aktarırken iletişim kurmada problemi olabilmesi" olarak belirtirken, öğretim elemanları (% 21.7) "öğrencilerin çalışmamaları" cevabında yoğunlaşmışlardır. İkinci derecede verilen cevaplarda ise, öğrenciler (% 13.7) "kısa sürede çok sınav yapılmış olması" derken, öğretim elemanları (% 17.4) "öğrencilerin temel bilgiler bakımından eksiklerinin bulunması" görüşünde birleşmişlerdir.

● Öğrenci (%51.0) ve öğretim elemanlarına (% 40.0) göre, bir dönemde bir ara sınavı yeterlidir.

● Öğrenci (% 38.1) ve öğretim elemanları (% 54.8) yönetmelikteki, başarı puanı, ara sınavın % 40'ı genel sınavın % 60'ı alınarak belirlenmesi hükmünün aynen kalmasında yoğunlaşmışlardır.

● Öğrenci (% 47.5) ve öğretim elemanları (% 63.5) bütünleme sınavlarını yararlı bulmaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Kursu

● Öğretim elemanlarının % 69.6'sı üniversitemiz içinde, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ile ilgili kurs-seminer açılmasını yararlı bulmakta ise de bunların ancak % 56.5'i bu hizmet içi eğitim kursuna katılacaklarını belirtmiştir.

F. SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel olarak Fırat Üniversitesi'nde ölçme aracı olarak yazılı yoklama kullanılmaktadır. Ayrıca, bu ölçme aracının kullanılmaya devam edileceği belirtilmektedir. Bu nedenle, yapılan sınavların en azından kapsam geçerliği konusunda incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, günümüzde bireyleri ezber öğretimden uzaklaştırıp, araştırmaya yönelik yetiştirilmesi konusu üzerinde önemle durulmaktadır. Bu nedenle ezber bilgiyi önleyici açık kitap sınavlarının, proje ve araştırmaların teşvik edilmesine ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlik sertifikası alanlar ile bu sertifikaya sahip olmayanlar arasında ölçme ve değerlendirme ile ilgili bazı önemli noktalarda farklar olduğu söylenebilir. Bu nedenle, bu konularda, hizmet içi eğitim kursları ve seminerler düzenlenmelidir.

Kültür Koleji'nin kız öğrencileri, Dr. Erdal Atabek'i, bedenlerindeki gelişmelerden utanmamaları, kadınlık duygularıyla gurur duymaları gerektiğini hatırlatması üzerine biraz utangaçlıkla alkışlıyor. Erkeklerse muzip muzip gülümsüyor. Orta 2 öğrencisi Özge Çağlar "Aileme de sormak isterdim; neden günlüğümü okuyorlar? Orada ben özel duygularımı gizliyorum" diyor. Atabek de aileye sesleniyor: "Kızınızın bağımsız olmasına yardımcı olun." (Fotoğraflar: HATİCE TUNCER)

Kızlar, ergenliğe romantik geçiş yapıyor

İstanbul Haber Servisi - Ergenlik çağındaki gençler kendi kararlarını vermek ve birey olarak kabul edilmek istiyor. Gazetemiz yazarlarından Dr. Erdal Atabek'in Ataköy Kültür Koleji'ndeki söyleşisini dinlerken kabına sığamayan öğrenciler, ailelerine, öğretmenlere ve hatta politikacılara mesajlarını haykırmak istiyorlardı. Dr. Erdal Atabek, "Ergenlik Dönemi ve Sorunları" konulu söyleşisine kız ve erkek çocuklardaki değişimleri anlatarak başlıyor. Kız çocuklardaki bedensel gelişmelerin erkek çocuklardan daha erken başladığını anlatan Atabek "Kız çocukları ergenliğe geçerken bayaatlarının en romantik çağını yaşarlar. Erkek çocuklar ise hem atılgan hem çekingen davranışlarla geliş-

kili oluyorlar" diye devam ediyor.

Erdal Atabek, ABD'de ergenlik çağındaki 4 bin genç üzerinde yapılan bir araştırma sonuçlarını anlatırken söyleşinin en heyecanlı bölümü yaşanıyor. Atabek ABD'li gençlerin aileleriyle problemlerini anlatırken Kültür Koleji öğrencileri aynı sorunları yaşadıklarını alkışlarıyla ifade etmeye çalışıyor. ABD'de yapılan araştırmaya göre gençler aileleriyle en çok şu problemleri yaşıyor: "Ailelerin gece arkadaşlarıyla çıkmalarına engel olmaları, ders notlarının düşük olması durumunda azarlanmak, sevmedikleri yemeği yemek için zorlanmak, gittikleri yerlere kardeşlerini de gö-

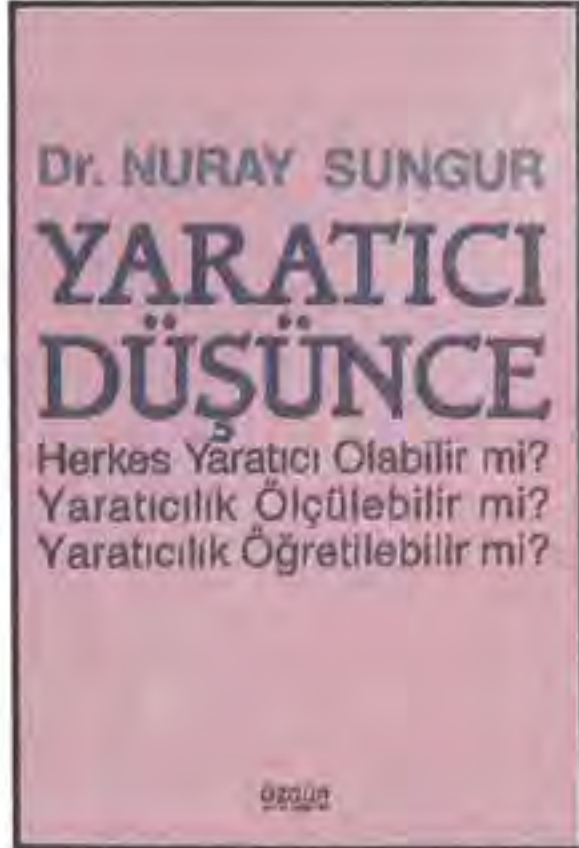
türmelerinin istenmesi, ağabey ve ablaların örnek gösterilmesi". Salonu dolduran öğrencilerin her maddeyi coşkuyla alkışlaması üzerine Atabek "Çocuklar bu araştırma yoksa burada mı yapıldı?" diye takılıyor. Sıra sorular bölümüne geldiğinde Dehan Taşkara tüm büyüklere sesleniyor: Fizik, kimya, matematik dersleri yanında neden bir insanlık, uygarlık dersi koymazlar?" Dr. Erdal Atabek hak veriyor. Dehan'a: "Uygarlık dersi çok doğru bir gereksinimdir. Biz böyle bir ders görmedik. Sizler ileride belirli yerlere geldiğinizde bu dersi koyun."

YAYINLAR

YARATICI DÜŞÜNCE

Herkes Yaratıcı Olabilir mi?

Dr.Nuray SUNGUR

Değer yargılarımızın, reflekslerimizin, düşüncelerimizin koşullanmış olduğu aşırı yapılanmış (hyper-organise), aşırı teknik (hypertechnisise) toplumlar başlıca şu hastalıklardan yakınmaktadırlar: Anlamsızlık, normsuzluk, güçsüzlük, yalnızlık. Bu rahatsızlıkların tümü, bireyin kendi gezegeninde kendisini bir "yabancı" olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

Uyurgezer'lerin dünyasında, "kimlik arama" peşine düşmüş olanların uyanışı için tek araç ise "yaratıcılık"tır. Çünkü insan yaratıcı düşüncenin hem öznesi ve hem de nesnesidir.

Yazar, Yaratıcı Düşünce kavramını bireysel, yönetsel ve toplumsal boyutta ele alarak yaratıcı düşünce ile ilgili süreçleri sorun çözme düzleminde tanımlamaktadır. Yaratıcı düşünce ve yaratıcı sorun çözmenin ailede, eğitim ortamlarında farklı süreçler olmadığını ortaya koyan bu çalışma okuyucuya, yaratıcılığı tanımlama, geliştirilmesini sağlama, özel testlerle ölçme ve değerlendirme teknik ve becerilerini kazandırmayı amaçlamaktadır.

Bu kitap, araştırmacılar, eğitimciler, ana-babalar ile işletmede insan kaynakları uzmanlarının yaratıcı yetenekleri ortaya çıkarmaları, geliştirebilmeleri için yardımcı bir kaynak niteliğindedir.

ÖZGÜR Yayın Dağıtım
1992., İstanbul

YENİ GERÇEKLER

Peter F. DRUCKER

Çeviren: Birtane KARANAKÇI

Bu kitap "ilerde olacaklar" üzerine değildir. "Önümüzdeki yüzyıl" üzerinde değildir. "Önümüzdeki yüzyıl"ın şimdiden geldiği, hatta "önümüzdeki yüzyıl" içinde bir hayli yol almış olduğumuz tezini savunmaktadır. Cevapları bilmiyoruz. Ama meseleleri biliyoruz. Açık, izlenebilir yolların hangileri olduğunu görmek mümkündür. Ne kadar gözde olurlarsa olsunlar, hiçbir işe yaramayacak, belki de amaca ters düşecek yolları da. Gerçekler politikacıların, iktisatçıların, iş adamlarının, sendika liderlerinin hâlâ dikkatlerini ayıramadıkları, üzerlerinde hâlâ konuşmalar yaptıkları meselelerden farklıdır. Durumun böyle olduğunu inandırıcı bir biçimde kanıtlayan şey de, derin bir gerçektir olma duygusunun, günümüz politikası ve ekonomi bilimi için, çoğu kez, ayırıcı bir özellik haline gelmesidir. O halde, bu kitap "fütürist" nitelikli olmamakla birlikte, **gerçek** olma özelliklerini yıllar boyu sürdüreceği ilgi konularını, meseleleri, çekişmeleri saptamaya çalışmaktadır.

Kitap, çok çeşitli konulara el atan, iddialı bir kitaptır.

Bir Amerikalı tarafından ABD'de kaleme alınmış olmakla birlikte, Amerika'ya özgü konularla sınırlı değildir. Bunları ne kadar kapsamlı olarak ele alıyorsa, Japonya'daki, Batı Avrupa'daki, Rusya'daki ve gelişmekte olan Üçüncü Dünya ülkelerindeki devlet, toplum ve ekonomi konularını da o kadar kapsamlı olarak ele almaktadır.

Kitap, yarın yapılması gerekenleri vurgulamamaktadır. Vurguladığı şey, yarını göz önünde tutarak, **bugün** yapılması gerekenlerdir. Kendi kendine getirdiği sınırlamalar içinde, gündem belirleme girişiminde bulunmaktadır.

T. İş Bankası Kültür Yayınları
1992/Ankara

Yaşadıkça Eğitim

Dergimizin,
27. sayısındaki konularımızdan
bazıları

● Geliştiren Ana-Baba (2)

● Kütüphane Kullanma
Alışkanlığı

● Uyku

● Etkin Eğitim ve
Güç Tipleri

● Ayın Söyleşisi

*Her zaman eğitici, güvenilir anahtarınız
Yaşadıkça Eğitim derginiz yine sizlerle..
Abone Olunuz, Abone bulunuz...*